

Arc (úlat)tal
Európa
felé...

2000
Képzőművészeti és
Színházi Értéktárunk

A kiadvány a Magyar Kultúra Napjának keretében

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

2000. június 23. és június 24. között kerül forgalomba

TARTALOM

Bevezető <i>(Thürmer Gyula)</i>	3
A Munkáspárt irányelveiből <i>(Dokumentum)</i>	5
Francia példa <i>(Tudósítónktól)</i>	12
Új arculat <i>(Vajnai Attila)</i>	14
Pártépítés <i>(Vajda János)</i>	21
Euro-mediterrán találkozó <i>(Baloldali Front)</i>	29
Tíz év mérlege <i>(Gazdaságpolitikai Kollégium)</i>	31
A tulajdonviszonyokról <i>(Stuber Ervin)</i>	36
Szociális Alkotmányt! <i>(Dokumentum)</i>	46
J. A. soraira – Mondóka <i>(Simor András)</i>	51

Jó olvasást, hasznos gondolkodást!

Nagy örömmel bocsátjuk útjára az Elveink és Tetteink új számát. Régen nem jutott el az olvasóhoz. Az okokat hosszan lehetne sorolni: volt, amikor jó anyag nem volt elég, volt, amikor pénz volt kevés. Szerencsére a lap ideiglenes hiánya nem azt jelenti, hogy szünetelt az elméleti munka. Sőt, elmondhatjuk, hogy sok mindent történt az elmúlt egy-másfél évben.

Első helyen kell megemlítenünk, hogy elkészültek az új pártprogram irányelvei. A párt először rendszerezte programdokumentum szintjén a rendszerváltás okait, ezzel megnyitva a további politikai és propagandamunka irányait. Ne feledjük: tíz év alatt felnőtt egy nemzedék, amelyeknek mindez történelem, el kell tudnunk magyarázni. Rendszerezttük nézeteinket a szocialista társadalomról. Megszabadultunk a napi propaganda nyomásától és elmondtuk, milyennek látjuk a jövő szocialista társadalmát a múlt tapasztalatai, a nemzetközi baloldali mozgalom gondolatai, és főleg a mai kapitalizmus elemzése alapján. Megfogalmaztuk, hogy milyen irányban kívánjuk fejleszteni pártunkat. Lefolytattuk a pártvitát az irányelvekről, s a legfontosabb kérdésekben közös nevezőre jutottunk. Sok mindenről természetesen nem vitatkoztunk eleget, még több mindenről még sokat kell gondolkodni, írni, publikálni.

A pártprogram vitája számos területen ösztönzőleg hatott gondolkodásunkra. Milyen legyen a viszonyunk, például az Európai Unióhoz? Korábban is hangoztattuk erőteljes fenntartásainkat, ma sem dicsőítjük. De sohasem utasítottuk el. Figyelemmel számos realitásra, azt mondjuk: lépjünk be az EU-ba, de folytassunk olyan politikát, amelynek következtében a többség nyertes lesz, s nem vesztes. Hogy ez nagyon nehéz, majdnem lehetetlen? Igen. A Munkáspárt ezért fogalmazta meg a Szociális Alkotmány gondolatát. Az Európai Unióban csak azzal tudunk versenyezni, amiben valóban jobbak vagyunk, mint gazdagabb vetélytársaink: a kímélt és egészséges magyar emberekkel. Ha így van, akkor egyezzen meg a hatalom és a társadalom néhány alapvető kérdésben, például abban, hogy az oktatás és az egészségügy legyen ingyenes, őrizzük meg a magyar mezőgazdaságot, biztosítsuk mindazokat a szociális normákat, amelyek az EU-ban léteznek. A szociális alkotmány jó politi-

kai program, jó alap a közös cselekvésre más politikai erőkkel, ugyanakkor fontos terület a további elméleti munkára.

Az elmúlt időszak fontos eseményeihez tartozik, hogy alaposan elemeztük a párt helyzetét. Felmértük a tagság alakulásának tendenciáit, és a teendőkről is döntöttünk. A pártot szervezni kell, a politikai jelenléte bővíteni kell, több fiatalra és több nőre van szükség. A KB 1999. novemberi határozata fontos elméleti és gyakorlati anyag, amire lehet és kell támaszkodni.

A parlamenti választásokig már csak két év van. A Központi Bizottság ezért is foglalkozott a párt arculatával. A Szociális Alkotmány gondolata is új arculatunkat fejezi ki: a korszerű mondanivalóval rendelkező, meggyezést ajánló párt arculatát. Saját helyi tapasztalatokból tudjuk azt is, hogy a konkrét ügyekben való helytállásunk rokonszenves az emberek számára, akkor hát csináljuk! Helyezzük el szociális gondjaink megoldását az európai összefüggésekben, hangsúlyozzuk, hogy vannak európai partnereink, akikkel képesek vagyunk hozzájárulni saját nemzeti problémáink megoldásához. Szóljunk azokhoz a szavazókhoz, akik már 1998-ban megjelentek körülöttünk, s akik sok mindenben másak, mint hagyományos hiveink. Ha másak, akkor másként is kell hozzájuk szólni.

A nemzetközi tapasztalatok nagyon fontosak. Mi nem azért áldozunk anyagi és szellemi erőket a nemzetközi kapcsolatok építésére, hogy kérkedjünk vele. Magyarország ma már ezer szállal kötődik a nyugat-európai kapitalizmushoz. Nekünk tudnunk kell, hogyan gondolkodnak az ottani baloldali pártok, s általában merre halad a világ baloldali mozgalma.

Erről és sok minden másról olvashat a kedves olvasó a mostani lapban. Örülünk az új lapszámnak, s az ünnepen meg kellene fogadnunk: az Elveink és Tetteink megjelentetése nem történhet a maradékely alapján. Elméleti cikkekre, tudományos írásokra, mélyebb információkra égető szükség van, tegyünk meg hát mindent, hogy ezek el is jussanak az érdeklődőkhöz.

Budapest, 2000. május 1.

Thürmer Gyula

A MUNKÁSPÁRT ÉS A MAGYARORSZÁGI BALOLDAL

A világ mai változásai, a társadalom átalakulásai új kérdéseket vetnek fel a politikai élettel, ezen belül a pártokkal kapcsolatban is.

A Munkáspártnak van helye és feladata a következő esztendőök magyar társadalmában. A Munkáspárt helyet a magyar politikában az alábbi körülmények határozzák meg. Először, az 1990-98 közötti választások eredményei azt mutatják, hogy a társadalomban van mérhető stabil igény a Munkáspártra, olyan politikára, amely a szocialista irányzatoktól balra áll.

Másodszor, a társadalomban jelentős feszültségek húzódnak meg. A gazdasági gondok, a nagy társadalmi különbségek, a háború és a béke kérdése, az igazságtalanság és sok minden más külön-külön növelik a feszültséget. A társadalomban egyelőre nem következett be radikalizálódás. Az elégedetlen emberek nagy része nem vesz részt a választásokon. A politikai érdekképviselőt egyéb formái pedig gyengék. Ugyanakkor megindult a dolgozói osztályok kialakulása, s ez jelenti a Munkáspárt jövőbeni társadalmi bázisát.

Harmadszor, a nyugat-európai tapasztalat is azt mutatja, hogy a kommunista, baloldali szocialista pártok számottevő eredményt képesek tartósan elérni. Ma nem látszanak olyan nemzetközi változások, amelyek e tendenciát pozitív irányban erősítenék, s nem zárhatóak ki bizonyos kedvezőtlen változások sem.

A Munkáspárt nem szociáldemokrata párt. Nem a kapitalizmus javítását tekintjük célunknak, hanem forradalmi meghaladását, a szocializmus megteremtését.

A Munkáspárt nem régi típusú kommunista párt. Politikája a mai világ realitására épül. A kapitalista viszonyok, a polgári demokrácia feltételei között működő legális politikai párt. Szervezeti elvei körünk igényeit fejezik ki, a párt nyitott a társadalomra, belsőleg de-

mokratikus. Politikai párt, amely ragaszkodik világnézeti értékeihez, de nyitott más értékekre, s kész a közös gondolkodásra.

A Munkáspárt humanista, kommunista, baloldali szocialista párt. A Munkáspárt humanista párt, amelyik számára fő érték az ember, az emberek szabadsága, egymás iránti szolidaritása, az igazságosság, az egyenlőség. *Kommunista, baloldali szocialista párt, amely hazánk jövőjéül a szocialista társadalmat képzei el. A dolgozó emberek pártja.* *Marxista párt,* a marxizmust szellemi alapértéknek tekinti, de nyitott más szellemi értékek iránt is. A marxizmust szemléletmódként alkalmazza, s nem dogmák gyűjteményeként. *Politikai párt,* amelynek világnézeti, vallási meggyőződéstől függetlenül, a szervezeti szabályzatban rögzített normák alapján mindenki tagja lehet.

A Munkáspárt demokratikus párt. Közvetlen demokrácia érvényesül a párt vezetőinek választásában. A vezető szervek tagjai ellenőrizhetőek és visszahívhatóak. Meghatározó szerepe van a tagság politikai közösségként tevékenykedő helyi szervezeteinek. A gondolkodó, felelősen cselekvő tagság demokratikus pártja. A párt szervezettségét a jövőben is megőrizzük, mert ez az egyik legfőbb ereje. Ugyanakkor gyarapítjuk azokat szervezeti formákat, amelyek a társadalom különböző rétegeihez, tagjaihoz kötnek bennünket.

Nemzeti párt, gyökerei a mai magyar valóságban vannak. Hazafias párt, amely ápolja a magyar nép hazafias hagyományait, és védi a magyar nemzeti érdekeket. *Internacionalista párt.* A gyengék és kiszákmányoltak oldalán áll nemzetközi téren is. Az erőszak ellen lép fel, a békéért küzd. A világ baloldali és más haladó, demokratikus erőinek összefogását kívánja az emberiség jövője érdekében. *A Munkáspárt a magyar semlegesség pártja.* Fennállása óta küzd a békéért, s az ellen, hogy Magyarország a NATO vagy bármilyen más katonai tömb tagja legyen. *A Munkáspárt antifasiszta párt.* Elutasítja a faji és vallási megkülönböztetés minden formáját. Fellép az antiszemizmus minden megnyilvánulása ellen.

A Munkáspárt tisztelettel viszonyul ahhoz a harchoz, amelyet *a szervezett dolgozók, a szakszervezetek* folytattak az elmúlt évszázadban a dolgozók jogaiért, létbiztonságaért, a haladásért, a békéért. A szakszervezetek hagyományai a baloldali mozgalmak közös értékei, amelyeket a Munkáspárt is őriz.

A Munkáspárt a dolgozó emberek és az értük politizáló szervezetek közös gondjaként éli meg, hogy a szakszervezeti mozgalom a rendszerváltás nyomán meggyengült. Csökkent a munkahelyek száma, s ezen belül a termelésben dolgozók száma. A magyar vállalkozók nem ösztönzik az érdekvédelmi munkát, vagy akadályozzák is. A külföldi tőke számos helyen tiltja vagy korlátozza a szakszervezetek tevékenységét. A munkanélküliség viszonyai között a foglalkoztatottak nagy része fél a politikai megnyilvánulástól, vagy nem látja értelmét a szakszervezeti tagságnak. A polgári kormányok korlátozták a szakszervezeti jogokat, a szocialista-liberális kormány pedig nem erősítette azokat. A szakszervezetek munkamódszerei sem alakultak még ki. Tanulják, milyen eszközökkel lehet küzdeni a tőkés viszonyok között. Keresik az ehhez megfelelő személyeket is. A szakszervezetek egysége megszűnt, pártkötődés vagy más politikai szempont, vagy egyéni érdek alapján különböző tömörülések jöttek létre.

A Munkáspárt a szakszervezetek megőrzése és szerepük erősítése mellett van. A Munkáspárt szeretné támogatóként, párttagként megnyerni a szakszervezetek egyre több tagját. Konkrét kérdésekben együttműködést kíván az ágazati szakszervezetekkel és tömörülésekkel.

A Munkáspárt tisztelettel tartja számon a magyarországi *szociáldemokrácia* hagyományait, harcukat a munkavállalók jogaiért, változatlan ragaszkodásukat a szabadság, az egyenlőség, a testvériség, a szolidaritás alapértékeihez.

A szociáldemokrácia képviselői – minden sokszínűségük mellett – közösek abban, hogy a kapitalizmus javítását tartják céljuknak, s nem

a szocializmus megteremtését. A Munkáspárt baloldalinak tart minden olyan törekvést, amely a dolgozók életét jobbra, tisztességesebbé kívánja tenni. Ugyanakkor úgy véljük, hogy a kapitalizmus viszonyai között ez a cél sohasem válhat teljes mértékben valóra.

A nemzetközi szociáldemokrácia, mindenekelőtt az Európai Unió tagállamaiban működő szocialista-szociáldemokrata pártok „új szociáldemokrácia, új közép” néven fogalmazták meg hitvallásukat a mai világról. Az MSZP ugyancsak ezt a politikát hirdeti. A szociáldemokrácia e szerint ma már nem csupán a szocializmusról mondott le. Azonosult a globalizáció eszméjével, és lényegében feladta a jóléti állam eszméjét is. Hasonlóan a nyugat-európai országokhoz, Magyarországon is a neoliberais gazdaságpolitika végrehajtói lettek. A szociáldemokrata pártok – úgy Európában, mint Magyarországon – a NATO következetes támogatói lettek, megszavazták az elmúlt ötven év legnagyobb európai háborúját, a Jugoszlávia elleni NATO-háborút. Eltérő mértékben ugyan, de alárendelik az európai politika önállóságát az amerikai törekvéseknek.

A Munkáspárt a szociáldemokrata pártoktól eltérően *a felhalmozás és a koncentráció folyamatának megállítását* kívánja, s nem elégszik meg e folyamat pozitív vonásainak megerősítésével, negatív vonásainak szabályozásával. A Munkáspárt a demokrácia továbbfejlesztését, a szervezett civil társadalom, benne az érdekvédelem és érdekegyeztetés rendszerének megerősödését, a korporatív rendszerek humanizálását, a humán erőforrások fejlesztését, a helyi, regionális döntési lehetőségek növelését fontosnak tartja, de nem elégségesnek. A Munkáspárt véleménye szerint a tőkés társadalom átalakítására van szükség.

A XX. század végén, a XXI. század elején a szociáldemokrácia számos funkcióját a baloldali szocialista és kommunista pártoknak kell átvenniük, őrizve a hagyományos baloldali értékeket, hatékony védelmet teremtve a dolgozóknak a globalizált kapitalizmussal szemben.

A baloldali gondolat több párt formájában él. A pártok elkülönülése és önálló létezése tartósan fennmarad. Mind a szociáldemokrata típusú, mind a kommunista pártoknak van társadalmi bázisuk, sajátos ideológiájuk és politikájuk. A pártok helyzetét befolyásolja majd a magyar kapitalizmus osztályszerkezetének további alakulása.

A Munkáspárt önálló léte fontos érték, amit meg fogunk őrizni a jövőben is. A Munkáspárt az együttműködést más erőkkel egymás létezésének elfogadása s a kölcsönös előnyök alapján tartja lehetségesnek. A Munkáspárt kész érintkezési pontokat keresni minden olyan szervezettel, párttal, civil szerveződéssel, amely az emberi, demokratikus értékek jegyében lép fel.

A Munkáspárt tiszteletben tartja mindenki felfogását a múlttól, de úgy gondolja: a társadalomnak a jelen és a jövő égető kérdéseire kell megoldást találnia, azokban kell a lehető legszélesebb társadalmi egyetertést és közös cselekvést kialakítania.

A Munkáspárt osztja a francia forradalom hármasszavát: a szabadság, egyenlőség, testvériség válják napjaink politikai valóságává. Közelállónak érzi *a magyarországi liberálisizmus és szabadelvi irányzatok* gondolatait az ember méltóságáról, szabadságáról, jogairól, a demokrácia védelméről, a napi nélkülözés, a megélhetés kiszolgáltatottsága és bizonytalansága elleni harcról.

A BALOLDAL A VILÁGBAN

A kapitalizmus gondjai és ellentmondásai ellenére ma nincs forradalmi helyzet a világban. Ugyanakkor a *szocializmus mint eszmrendszer*, amihez az emberiség legnemesebb és legtermészetesebb törekvései kapcsolódnak, ma is létezik. Mindaddig, amíg a kapitalizmus újjászüli ellentmondásait, a szocialista válaszoknak van létjogosultságuk. Nem a szocializmus válsága következett be általában, hanem egy konkrét történelmi modell krízise. Világosan kell látni, hogy a szocializmusnak jelentős pozíciói léteznek még ma is.

A mai tőkés társadalom fejlődésében eljuthat ahhoz a szakaszhoz, amikor a saját rendszerére jellemző megoldásokkal nem tudja a társadalom problémáit megoldani, s a pusztulás és a forradalmi átalakulás között választ. Ilyen jelzések már vannak bőséggel, de a mai rendszer még képes kezelni őket. A munkanélküliség problémája feszíti a kapitalizmus kereteit, a rendszer azonban ma még megoldja: biztosítja a külső expanziót. A környezetszennyezés egy részét tovább viszi az új tőkés országokba. A dohányzás elleni harc költségeit átrakja a fejlődő országokra. A kapitalizmus azonban folyamatosan termeli azokat a problémákat, amelyeket saját eszközeivel egyre kevésbé képes megoldani, előbb regionálisan, majd globálisan is egyre feloldhatatlanabb ellentmondásokba ütközik.

A neoliberais gazdaságpolitika az inflációt minimálisra szorította, de nem tudta megoldani, sőt kiélezte a munkanélküliség problémáját. Ilyen helyzetben kitolódhatnak a politikai váltógazdálkodás határai is. A konzervatív és szociáldemokrata erők már nem elegendők. Megjelentek ugyan a zöldek, de őket vagy tönkretették, vagy integrálták a váltógazdálkodásba. Több helyütt tör előre a szélsőjobboldal.

A kelet-európai rendszerváltások nem vezettek a kapitalizmus végső győzelméhez. Oroszországban a kommunista erők ma szervezettebbek, mint bármikor a Szovjetunió szétverése óta, s nélkülük senki nem tudja megoldani az orosz társadalom problémáit. Ezek a problémák pedig a világ problémái is, Magyarország problémái is.

Kína a szocializmus olyan változatát valósította meg, amely ma is működőképes. Kína nélkül nem lehet tartósan megoldani egyetlen nagy nemzetközi kérdést sem.

Európában 13 helyen szociáldemokrata pártok vannak kormányon. Két nyugat-európai országban kommunisták is helyet kaptak a kormányban. Több országban kommunista és baloldali szocialista pártok alkotják a parlamenti ellenzék legnagyobb pártjait, vagy a parlamenten kívül játszanak meghatározó szerepet.

A Munkáspárt nemzeti és nemzetközi méretekben küzd a munkások, a dolgozók testvéri szolidaritásáért. A szegények sorsának megváltoztatásáért harcol, nem tűr el semmilyen újgyarmatosítási törekvést, beleértve a kulturális, nyelvi gyarmatosítást. Védelmezi az emberi méltóságot, elítéli a különböző megaláztatásokat: a lelki terrort, a brutalitást, a gyermekkereskedelmet, a prostitúciót. Kezdeményezően lép fel a baloldali erők, gondolkodók összefogásáért.

A globalizáció nyomán létrejöttek, globalizálódtak a tőke politikai intézményei is, kialakultak a tőkés erők regionális és átfogó nemzetközi együttműködésének intézményei. Léteznek a konzervatív, liberális és a szocialista pártok európai szerveződései, sőt nemzetközi szervezetei.

A kommunista mozgalom együttműködése nem fejezi ki a megváltozott helyzetet. A pártok működése a jövőben is döntően nemzeti keretek között zajlik, de együttműködésüknek túl kell lépniük a nemzeti határokat. Átfogó európai együttműködési formákat kell kialakítani. Közös gondolkodásra és fellépésre van szükség az Európai Unió jelenlegi államaiban működő baloldali pártok és a felvétel előtt álló országok pártjai között. Létre kell hozni a NATO-országok kommunista és munkáspártjainak közös fórumait. A Munkáspárt támogatja és ösztönzi a baloldali szocialista, kommunista és új baloldali pártok nemzetközi méretű együttműködését.

A Munkáspárt építi kapcsolatait a szomszédos országok baloldali pártjaival. Együttműködik a világ más baloldali erőivel. Együttműködésre törekszik minden békeszerető, humanista, demokratikus szervezettel.

**A Munkáspárt programjának irányelveiből –
vitára bocsátotta a 18. kongresszus, 1999. május 22.**

A Francia KP 30. Kongresszusa – új kommunista projekt

2000. március 23. és 26. között tartotta a Francia Kommunista Párt (FKP) 30. Kongresszusát, melyen a Munkáspártot Vajnai Attila alelnök képviselte. A kétszázézer tagot számláló szervezet kilenc hónapot dolgozott azon az anyagon, amit végül a küldöttek nagy többséggel elfogadtak. Ennek lényege az új kommunista projekt megalkotása.

Az FKP az új évszázad küszöbén érkezettnek látta az időt, hogy szakítson a múlt minden olyan elemével, amely terheli a kommunista pártokat, a mozgalmat. Ezzel együtt a francia kommunista hagyományok korábbi örökségéhez nyúltak vissza. Elhatárolódtak az orosz *Makasov* tábornok antiszemita kijelentéseitől, és külön nyilatkozatban ítélték el a Csecsen-földön folytatott háborút. A kongresszus egyik csúcspontja volt, amikor *Lize London* – akit korábban azért zártak ki a pártból, mert a férje a '68-as cseh „emberarcú szocializmusért” folytatott „bársonyos forradalomban” részt vett – látványosan tért vissza a pártba. Beszédében elhatárolta az FKP-t a sztálinizmus minden formájától, és felszólította azokat a tagokat a visszatérésre, akik korábban emiatt kiléptek a pártból.

Az új kommunista projekt lényege a kapitalizmussal szembeni globális összefogás, ezen belül a szociális Európáért folytatott küzdelem. A globális kapitalizmus ellen csak globálisan lehet felvenni sikeresen a küzdelmet. A kommunista pártoknak válaszolniuk kell az új kihívásokra, ezért is fontos a nemzetközi fórumokon való aktív részvétel. Ilyen szempontból is kiemelkedő szerepet kap az Európai Unió szociális kérdéseinek megoldása. Konkrét javaslatként merült fel a tőzsde megadóztatása, ami jelentős többletforráshoz juttatná az államot.

A párt ezután lényegesen kezdeményezőbb lesz, mint eddig. A horizontális struktúrák erősítésével kívánják bekapcsolni a pártéletbe a civil szervezeteket, és stratégiai kérdésként kezelik a helyi kezdeményezéseket. A decentralizáció minden szinten kiemelt kérdés lesz, amit a pártba való belépés megkönnyítése is alátámaszt.

A francia kommunisták a kormányban való részvételüket kritikusan elemezték, de határozottan kiálltak a folytatás mellett. A kormányzati szerep mellett tüntetéseket terveznek szociális kérdésekben, amivel hangsúlyozni akarják, hogy magát a rendszert is bírálják. A kormányzás eredményeként sorolták fel a szélsőjobb elleni fellépést, a szocialisták balra szorítását, és hogy megakadályozták az Air France privatizációját. Határozottan kiálltak

az állami alkalmazottak mellett, elutasították a létszám további csökkentését, az oktatási rendszer tervezett reformját.

A kongresszuson több mint 150 ország delegációja vett részt, köztük a Munkáspárt és az MSZP képviselője is. Vajnai Attila találkozott az FKP újraválasztott vezetőjével, Robert Hue országos titkárral és Francis Wurtzcel, aki hamarosan az Európa Parlament baloldali képviselőcsoportjának vezetője lesz. A kongresszus alkalmat adott más pártokkal való kapcsolat-felvételre is, így várhatóan a közeljövőben bővülni fognak a Munkáspárt kapcsolatai a Lengyel Szocialista Párttal.

Tudósítónktól

A Munkáspárt arculata a választások előtti időszakban

I. A szavazóbázis elemzése, megcélzott társadalmi csoportok meghatározása

A párt jelenlegi potenciális bázisát három csoportra lehet osztani:

Azok a választók, akik **érzelmi vagy családi kötődés alapján** (kisebb részben meggyőződésből) **kitartóan szavaznak a Munkáspártra**. Egy részük azonban tévesen értelmezett "baloldaliságból" – kritikus helyzetekben – átszavaz az MSZP-re. Számuk fokozatosan csökken, mert kevesebb fiatal kerül ilyen jellegű kötődési helyzetbe, mint ahányan az idősebb generációból meghalnak. 1998-ban a 180 ezer szavazónkból 120-150 ezer közülük kerülhetett ki, de összesen 200-250 ezer ilyen választó lehet. Jellemző életkor: 55-75 év.

Az **MSZP-hez közelebb álló, magukat határozottan baloldalinak valló szavazók**, akik eseti jelleggel szavaznak a Munkáspárt jelöltjeire (ritkábban listáira). Közvélemény-kutatások során szimpatikusnak jelölik a Munkáspártot, a rendezvényeink egy részét is látogatják, de inkább a választásuktól való távolmaradás a jellemző rájuk. Számuk legalább 250-300 ezerre tehető, de csak töredékük szavazott a Munkáspártra. Magatartásukat nagy részben a média befolyásolja, így jelentős fenntartásaik is vannak pártunkkal szemben.

A létminimum alatt élők, akiknek sokszor mindegy, hogy kire szavaznak, mert életüket alapvetően az elkeseredés, a ritka lázadás jellemzi. Szinte alig mennek el szavazni, stabil bázis nem építhető ki belőlük.

Célunk megnyerni a második csoport nagy részét, hogy egy megújuló Munkáspártra szavazzon, ami kétpólusúvá és egyben stabilabbá teheti a magyar baloldalt. Ezen folyamat melléktermékeként szavazókat nyerhetünk azon, jobbára értelmiségi társadalmi csoportokból, amelyek tudatosan nem választották a "múltat" képviselő régi típusú Munkáspártot. Ők inkább civil szervezeteket szerveznek, alternatív életformát élnek.

Az **eddigyi arculati tevékenységünk** főleg arra irányult, hogy az első csoportból mindenkit megnyerjünk magunknak, és ezzel bejussunk a Parlamentbe. Ez többségében rajtunk kívül álló okokból nem sikerült. Ha továbbra is csak az első csoporthoz akarunk szólni, akkor még abban az esetben sem lesz sok esélyünk, ha az MSZP nem harcol ellenünk. Ezért

létkérdés, hogy az arculatunk alakításával olyan szavazói csoportokat nyerjünk meg, akik eddig nem szavaztak a Munkáspártra.

Feladatunk kettős. Egyfelől meg kell őriznünk az eddigi szavazóinkat, meggyőzve mindenkit arról, hogy nem veszik el a ránk adott szavazat. Másfelől új, a jelenleginél korszerűbb, dinamikusabb, más politikai erők által elfogadottabb Munkáspártra várókat kell magunk mellé állítanunk.

Ennek alapján a politikai megnyilvánulásainkban a **szociális kérdéseket előtérbe helyező**, konkrét követeléseket megfogalmazó magatartásra van szükség. Legalább ilyen fontos a **Munkáspárt szélsőségességét hangsúlyozó véleményekkel szembeni aktív fellépés**, illetve olyan akciók szervezése, amely az ilyen vélemények ellen hat. Ezért fontos a **nyugat-európai kapcsolatok**, az Európa Parlament baloldali képviselőcsoportjával folytatott viszony kiemelt kezelése, illetve a magyar politikai élet szereplőivel fenntartott viszony javítása.

II. A politikai mondanivaló és az arculat összhangja

Politikai üzenetek

A választók a pártokat elsősorban politikai követeléseiken, nyilvános szerepléseiken keresztül ismerik. Így érthető, hogy az arculatunk kialakításában jelentős szerepe van azoknak a politikai üzeneteknek, amelyek konkrét követeléseinkben, programunk fontosabb pontjaiban jelennek meg. Mivel kevés lehetőségünk van a nyilvános szereplésre, gondosan kell kiválasztani legfontosabb politikai üzeneteinket. Ezek az alábbiak lehetnek:

Szociális érzékenység – Szociális Alkotmány – rendezett szociális viszonyok

A rendszer és a kormány bírálata

Korszerű baloldaliság

Európai partnerek, demokratikus működés, szélsőjobb elleni harc

Ezekre az üzenetekre felépítve el kell készíteni azt az **összefoglaló dokumentumot**, amely a fontos témakörökről néhány mondatban határozza meg a párt álláspontját. Erre azért van szükség, mert a korszerű média nem ad lehetőséget a hosszabb megnyilatkozásokra, és a párt országos és helyi vezetőinek a legfontosabb kérdésekben még szóhasználatban is hasonlóan kell reagálniuk.

Politikai üzeneteink fő tartalma a Munkáspárt önálló, más pártoktól jól megkülönböztethető arculatának meghatározása. Ilyen szempontból is ki kell emelni az MSZP-től megkülönböztető elemeket. Az MSZP a kormány-

zati hatalom visszaszerzése érdekében megpróbálja a közép és jobbközép szavazókat elhódítani a Fidesztől. Ezért legfontosabb üzenetük, hogy az ország alapvetően jó állapotban van, csupán a kormányt kell leváltani. A rendszer megfelelő, csak finomítani kell rajta. **A Munkáspárt radikálisabb, határozottabb politikát képvisel, amivel kifejezetten a baloldali szavazókat, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokat, a rendszerrel is elégedetleneket célozza meg.**

Az önálló arculatunkat erősítő akcióra jó példa a Debrecenben, március 14-én tartott tüntetésen való részvétel. A sajtószabadság védelmében rendezett demonstrációt nem a Munkáspárt szervezte, de a meghívással élve azon felszólalt a párt képviselője. A határozott, de nem szélsőséges hangnemben elmondott beszéde sikert aratott a jelenlévők között, mert bátrabban merte bírálni a kormányt, mint a többi felszólaló. A helyi televízió talán ezért is, durva hibát elkövetve szélsőségesnek minősítette a Munkáspártot, amiért néhány nap múlva kénytelen volt bocsánatot kémi. Így a sikeres rendezvényt sokan a Munkáspárthoz kötötték, ami növeli népszerűségünket is. Minden ehhez hasonló rendezvényt, eseményt ki kell használnunk, hogy politikai üzeneteinket eljuttathassuk a választókhöz.

Projekt alapú politizálás

A helyi szervezetek valósítsák meg a projekt alapú politizálást:

Elő kell irányozni, hogy minden helyi szervezet jelöljön meg egy fajsúlyos ügyet, amelynek érdekében helyi szinten érdemes tevékenykednie. (Kórház, művelődési ház, hajléktalanszálló, nyugdíjasok ingyenes étkezésének támogatása, szociális helyzet felmérése, parkosítás stb.) Készítsenek naptárat, amely megyénként garantálja, hogy a helyi lapokban hetente legalább egy tudósítás foglalkozzon tevékenységükkel. Intézzék el, hogy negyedévente interjú foglalkozzon a helyi szervezet elnökével, illetve tisztségviselőivel.

Az ifjúsági szervezet a jövőben is vegyen részt a nemzetközi baloldali külföldi demonstrációin, illetve a hazai munkáspárti demonstrációk szervezésében. Fontos, hogy a szervezetnek önálló arculata és programja legyen, amelyet úgy alakít ki, hogy elsősorban a radikálisabb rendszerbírálatot fogalmazzák meg, így megnyitva a pártot az elégedetlen fiatalok felé. A projekt alapú politizálásban az ifjúsági szervezetre is komoly szerep vár. A cél, hogy a még éppen nem szavazásra jogosult generáció körében is ültesse el a baloldali gondolkodást.

A projekt alapú politizálást át kell vinni az országos politikába is. Ennek egyik lehetséges formája az egész tagságot és szimpatizánsi kört

megmozgató felmérés készítése Magyarország szociális helyzetéről. Egy 2001-elején elkezdett és áprilisban befejezett, legalább 10 ezer fő megkérdezésén alapuló felmérés jó alapot adhat a kormány sikerpropagandájának ellensúlyozására, a közvetlen társadalmi kapcsolataink bővítésére. Ezzel párhuzamosan kell folytatni a Szociális Alkotmányra vonatkozó javaslatunk ismertetését, amelyet önálló projektnak kell tekinteni.

Személyi feltételek

A Munkáspárt a kisemberek pártja, melyek ügyeik intézéséhez nem elidegenedett szervezeteket akarnak, hanem olyanokat, amelyek ügyeiket barátságos, közvetlen módon intézik.

Az emberek számára a Munkáspártot ebben az értelemben ne az országos vezetők jelentsék, hanem azok a helyi személyek, akik ezt vagy azt az ügyet hatásosan képviselik. A pártnak ezért hiteles helyi személyeket kell felépítenie, s létre kell hoznia ún. Közügyi Irodákat, ahova a választópolgárok jogsérelmeikkel, terveikkel stb. fordulhatnak. Ezzel a helyhatósági választásokon is nő a párt befolyása.

A megyei központok helyi szinten válasszák ki azt a két személyt, akik a **projekt alapú politizálásban az egész megyében ismertté tehető**k. A cél, hogy a kiválasztott személy a nagyvárosokból kerüljön ki. Tegyék le e személy „felépítésének” ütemtervét az Elnökség számára, hogy azt országosan is koordinálni lehessen.

A gazdasági kérdésekben, belpolitikai vitákban, az ifjúsággal kapcsolatos ügyekben az Elnökség által kiválasztott 3-4 személy jelenítse meg a pártot. Így a választásokig kialakul a Munkáspárt több személyre épített kommunikációja, melyben a kiemelkedő és pozitív szerepet egyértelműen a párt elnöke kapja. A választási kampányban egy jól összeszokott, karizmatikus vezetővel rendelkező csapat arculatával indulhatunk a harcba.

Helyi és országos szinten is számba kell venni a pártot képviselő személyiségek pozitív tulajdonságait, magánéleti jellemzőit, melyeket kidomborítva növelni lehet elfogadottságukat.

Partnerek, szövetségesek

A Munkáspárt politikailag ellenséges közegben tevékenykedik. **Biztosra lehet venni, hogy ellenfeleink arra fognak törekedni, hogy a rendelkezésükre álló médiabefolyással élve a pártról csak elszigetelt, a parlamentbe jutásra esélytelen és szélsőséges tényező képét alakítsák ki.** Szövetségesek nélkül a párt rendszerváltás utáni történetének analógiáját

kihasználva a közvéleményben megerősíthető, hogy valóban esélytelen a Parlamentbe jutásra.

A helyi ügyeknek nincs országos hírértéke, ezért a párt országos demonstrációkban való részvétele alkalmas arra, hogy a már tárgyalt tömegtájékoztatási eszközök kényük-kedvük szerint elferdítsék a tényeket. A probléma megoldása ezért az lehetne, ha a Munkáspárt kommunikációsán megpróbálja áttörni az országos médiumokban tapasztalható elszigeteltséget.

Ennek legjobb formája, ha a Munkáspárt az MSZP-vel folytatott párbeszéd mellett az **MSZP-től balra álló politikai erők integrálójaként** – annak meghatározó erejeként – létrehozna egy olyan keretszervezetet, amely akár a választásokon való közös fellépésre, és aktív parlamenti munkára is képes. A Munkáspárt önálló politizálása mellett egy ilyen szervezet bővítheti a nyilvános szereplések számát, elősegítheti a baloldalon a politikai párbeszédet, és lehetőséget adna az elszigeteltség megszüntetésére. Ennek a spanyol mintára (Egyesült Baloldal) létrehozandó szervezetnek két év áll rendelkezésre, hogy bevigye a köztudatba a benne szereplő szervezetek együttműködését, és elfogadtassa létezését.

III. 2000. év nyilvános szereplései tematikai és időrendi bontásban (A vastagon szedett rendezvények tömegrendezvények.)

Tavaszi:

Szociális Alkotmány, április 3-4-i ünnepek, **április 29-én A Szabadság Fesztivál**, május 1., árak-bérek-nyugdíjak, egészségügy.

Nyári:

Súlyozott infláció, **július 6.**, augusztus 6., **augusztus 20.**

Ősz:

Oktatás, esélyegyenlőség, környezetvédelem

Téli:

Hajléktalanok, **gyermekéhezés**, egészségügy, kórházak, demokrácia, a rendszer bírálata

IV. A Szabadság

A párt szavazói bázisának növelésében fontos szerepe lenne egy kifelé forduló, nyitott és fiatalos baloldali újságnak. A Szabadság ilyen jellegű átalakítása az ismert körülmények miatt most nem volt megvalósítható. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a személyi feltételek folyamatos megteremtésével, a fiatalok csapattá szervezésével ne lehetne az újságot vonzóbbá tenni. Ennek érdekében az április 29-re szervezett fesztiválhoz idő-

zítve legalább a fejléc és a tördelés stílusán kell változtatni. Így a fesztiválon megjelenhetne egy új stílusú szám, ami lökést adhatna a tartalmi változásokhoz is.

V. Külső megjelenés

Rendezvények

A tavaly októberi és az idei március 8-ai demonstráció fontos tanulságokkal szolgált. Meggyőződhattünk arról, hogy a **Munkáspárt képes mozgósítani tagjait és szimpatizánsait szociális és belpolitikai jellegű utcai demonstrációra a hagyományos évfordulós megemlékezéseken túl is.** Azt is láttuk, hogy a társadalom is fogadókész volt politikai követeléseinkre. Habár sokaknak okoztunk kellemetlenséget a forgalom lassítással mégis elenyésző volt a gyűlölködő megjegyzés. A Munkáspártot tehát elfogadják, mint a szociálisan nehéz helyzetben lévők képviselőjét, és természetesnek tartják, hogy utcai demonstrációkon is hangot adunk követeléseinknek. Ezek a tüntetések azért is voltak sikeresek, mert sikerült jelentős számú résztvevőt mozgósítani, erőt tudtunk felmutatni. Minden további demonstrációnk fontos eleme a tömeges megjelenés biztosítása, ami az időpont és a helyszín helyes kiválasztása nélkül nem lehetséges.

Új eleme volt megmozdulásainknak, hogy **azokon megjelentek más szervezetek, pártok képviselői is.** Ez rendkívül fontos elszigeteltségünk megszüntetéséhez, társadalmi elfogadottságunk növeléséhez. A jövőben határozottabb politizálásunk alátámasztására egyre gyakrabban kell alkalmaznunk a köztéri demonstráció eszközét, melynek csúcspontja a 2002. május 1-jei felvonulás lesz.

Fontos eleme arculatunknak az **egységes megjelenés.** Ezért az egész országban, minden párhelyiségben egy központilag elkészített háttér dekorációt kell elhelyezni, amely már az új évszázadnak szól. Minden párt-szervezetnek rendelkeznie kell legalább egy munkáspárti zászlóval, amelyet a helyi rendezvényeken dekorációként is alkalmazhatnak. A Munkáspárt fontosabb politikai kezdeményezéseinek bejelentését úgy kell megtenni, hogy az országos sajtótájékoztató után legkésőbb egy héttel minden megyében hasonló tájékoztatókat tartanak.

Ki kell alakítani a rendezvények állandó kellékeit. El kell készíteni azokat a transzparenszeket, amelyek a választásokig alkalmazhatóak. A KB székházában kell tárolni legalább 150 zászlót, amelyeket a különböző tüntetéseken, felvonulásokon fel tudunk használni. 2000. május 1-ig el kell készíteni a Munkáspárt nagy méretű selyemzászlóját, amelyet a KB székházban használnánk.

A pártnak nyitnia kell a szimpatizánsok és elsősorban a fiatalok felé. Az előregedő, kihalófélben lévő párt negatív képét csak akkor tudjuk levetkőzni, ha sikerül **sok fiatal megmozgató rendezvényeket tartanunk**. Ezért egyre több olyan rendezvényre van szükség, ahol elsősorban szórakoztató műsorok szerepelnek, és csak áttételesen jelenik meg a politika.

Zenei elemek:

Az utcai és egyéb rendezvényeinken alkalmazott zenei elemeket is tudatosan kell alakítanunk. Az eddig használt Himnusz, Internacionálé és munkásmozgalmi dalok mellett egyre többször kell használnunk Vangelis "1492" című szerzeményét (1994-ben már az önkormányzati választásokon is használtuk), Beethoven IX. szimfóniájából az Örömdát (az EU himnusza) és a dél-amerikai zenekarok ritmusos dallamait. Ezen zenei elemekből egy összeállítást kell készíteni, amely az országos és helyi rendezvényeken is alkalmazható.

Jelképek:

A Munkáspártnak a gyorsan változó környezethez való alkalmazkodást abban is ki kell mutatnia, hogy képes **új formai elemeket** alkalmazni tevékenységében. A gyakorlat majd megmutatja, hogy milyen hatást gyakorolnak az új elemek, és ennek fényében lehet dönteni a választási kampány formai elemeiről.

Internet

Évről évre egyre többen kapcsolódnak rá az Internet hálózatára. Egyes elemzések szerint 2002-ig Magyarországon elérheti az 1 milliót az Internethez csatlakozók száma. Az alacsonyabb jövedelmű társadalmi rétegekből gyakorlatilag csak a fiatalok (iskolákon keresztül) jutnak hozzá ehhez a lehetőséghez. Ez lehetőséget ad számunkra, hogy az INTERNETEN keresztül eljussunk olyan fiatalokhoz is, akik más úton nem jutnának információhoz a pártról. Ezért a Munkáspárt WEB-lapját tovább kell erősíteni, korszerűsíteni. Erre vonatkozólag egy külön tervet kell készíteni.

***Vajnai Attila előterjesztésében megtárgyalta
és a további munka alapjául elfogadta
a Központi Bizottság 2000. április 1-i ülése***

A PÁRTÉPÍTÉS HELYZETE ÉS FELADATAI

különös tekintettel a fiatalok és az aktív dolgozók megnyerésére

A Munkáspárt 18. kongresszusa reális értékelésével a párt egy nehéz politikai időszakát zárta le; áttekintette új lehetőségeinket, kijelölte az új feladatainkat. A pártprogram irányelveinek kidolgozásával jelentős lépést tettünk az előregondolásban.

A kongresszus a rövid távú teendők sorában alapfeladatként határozta meg, hogy **erősíteniünk kell a párt szervezetét**, tovább kell korszerűsíteniünk a párt működését.

A párt helyzete, az elmúlt évek tapasztalatai alapján a kongresszusunk joggal mondhatta ki: **a fiatalok, az aktív dolgozók megnyerésén áll vagy bukik a párt sorainak bővítése.**

A Központi Bizottság feladata, hogy ebben az összefüggésben tekintse át a helyzetet, **adjon ösztönzést a pártépítő munkának, jelölje ki a konkrét feladatokat.**

I.

A párt szervezettségére, a párttagság összetételére vonatkozó néhány adat

- A párt **taglétszáma** mintegy 16 ezer, az **alapszervezetek száma** 790. (Az elnökség melletti munkacsoport kimutatásai alapján 1994-ben a taglétszám 21400, az alapszervezetek száma 937 volt.)

Az elmúlt időszakban a korábbi nyilvántartási adatok több alkalommal a "gyakorlat próbájának" lettek kitéve: az 1996-os 17. kongresszust megelőzően, "A Szabadság" előfizetésével kapcsolatos pártszavazáskor, a 17. kongresszusra történt, alapszervezetenként alanyi jogú küldöttelegálással, illetve a kongresszushoz kötött, a pártalapszervezetekben 1997-re is áthúzódó tagkönyvcserével. Mindezek alapján a ténylegesen meglévő alapszervezetek száma és a taglétszámadatak is pontosabbá váltak. A jelentős csökkenés a valóság-közeli nyilvántartásból és a tényleges lemorzsolódásból egyaránt adódik. **Az 1998-as választásokat megelőző időszakban a tényleges taglétszám mintegy 17 ezer, az alapszervezetek száma pedig 835 volt.**

- A párttagság 34 százaléka (a megyék átlagában 30 százalék, Budapesten 45 százalék) **nő.**

- A Munkáspártban a **35 év alatti fiatalok** (900 tag) aránya 5,6 százalék. Számuk az utóbbi öt évben lényegében nem változott, arányuk némileg nőtt. A megyék közül az átlagosnál magasabb a fiatalok aránya Heves, Szabolcs, Somogy, Borsod, Nógrád és Vas megyében; a legalacsonyabb az arányuk Budapesten illetve Győr, Pest, Hajdú és Komárom megyében.
- A párttagság soraiban 4554 (28,5 százalék) azok száma (aránya), akik **1989 után léptek a pártba**. Ez az arány 1992-ben még 7,2 százalék, 1993-ban 10 százalék, 1994-ben 16,5 százalék volt.

Az új tagok aránya a megyékben átlagosan 33,5 százalék, míg Budapesten csak 11,5 százalék. Ez az arány ugyanakkor a megyékben is 19 százalék és 50 százalék között szóródik. Átlag feletti az új belépők aránya Szabolcs, Heves, Baranya, Szolnok és Borsod megyékben; átlag alatti Tolna, Vas, Pest, Bács, Békés, Zala, Hajdú, Csongrád és Győr megyékben.

- A Munkáspárt tagjainak mintegy harmada **aktív dolgozó**. A megyékben átlagosan 36,8 százalék, Budapesten csupán 10,9 százalék az aktívak aránya.

A párttagság aktív-nyugdíjas összetételét illetően a megyék között az előbbihez hasonló a szóródás: kedvező a kép hét megyében, ahol 40 - 50 százalékos az aktív foglalkozásúak aránya (Baranya, Borsod, Heves, Nógrád, Szabolcs, Szolnok és Veszprém); a legkedvezőtlenebb az összetétel, 20-25 százalék közötti az aktívak aránya öt megyében (Csongrád, Győr, Hajdú, Komárom és Zala).

- **Az 1999. évi rendelkezésre álló pártépítési adatok** szerint a jellemző tendencia, hogy egyre nő az elhalálozások száma, a megyékben ezt a tagfelvételek ellensúlyozzák, Budapesten viszont csak töredékében.

II.

A pártépítés általános helyzetéről

1.) **Visszatekintve** a mögöttünk lévő időszakra, elmondható:

- A párt építésében – az újjászervezést követő 1991-1992-es "mélypont" után – **1993-94-ben** a pártszervező munka, az alapszervezetek létrehozása megélénkült, s ez eredményeket is hozott. (1994-ben volt a legmagasabb a nyilvántartott alapszervezetek száma.) Ezekben az években a taglétszám is stagnált, illetve jelentős mértékben nem csökkent. (Bár van néhány megye, illetve Budapest is ilyen, ahol a taglétszám apadása időszakonként különböző mértékben, de már ettől az időszaktól folyamatos.)

- **Az 1994-es választást követően** több tényező hatására, de összességében kedvezőtlen folyamatok hatottak a pártra. A 17. kongresszusunk joggal hangsúlyozta, hogy a Munkáspárt a rendszerváltás óta fennállásának legnehezebb időszakát élte át az 1994-es választások után. A párt tagjai és szimpatizánsai is azt várták akkor, hogy az általános baloldali előretörés lehetővé teszi, hogy a Munkáspárt bejusson a parlamentbe. A vártnál rosszabb eredmény nehéz helyzetet teremtett a pártban. Az is megmutatkozott, hogy a párttagok és a vezetők egy része is elfásult, elfáradt és visszavonult az aktív mozgalmi munkától.

2.) **1995-96-tól** – amikor a Központi Bizottság külön is meghatározta e területen a feladatokat – a pártépítő, pártszervező munkában hangsúlyváltást határoztunk el. **Tudomásul kellett vennünk, hogy a párttagság számának lényeges növeléséhez tartósan hiányoznak mind az átfogó politikai, mind pedig az anyagi feltételek.**

- **Többes célt fogalmaztunk meg:** az érintett megyékben és főként a fővárosban a pártszervezetek **a taglétszám csökkenésének megállítására, alapszervezetek indokolatlan megszűnésének megakadályozására** tegyenek konkrét lépéseket; a "hagyományos" pártépítés **mellett kerüljön előtérbe a kapcsolatépítés a helyi közéletben** azokkal a személyekkel, akikkel együtt lehet cselekedni a napi kérdésekben, a közügyekben; a pártépítésnek és választási küzdelmeinknek is alapkérdése, hogy rendszeres kapcsolatot kell tartani **a velünk rokonszenvezőkkel, a szimpatizánsainkkal;** meg kell könnyíteni a **fiatalok és középkorúak** bekerülését, szerepvállalását a pártban; javítani kell a párt gyengülő **kádertartalékait.**
- A kitűzött célok **megvalósítása** számos tényező hatására csak nehezen haladt, s csak kis részben sikerült. Az elmúlt évek nagyobb politikai akcióinak, s a legutóbbi választás tapasztalatai és a tényadatok is mutatják, az 1998-as választásokat a korábbiaknál kevesebb szervezettel, kevesebb taggal kellett végigküzdenünk, eredményeinket kevesebb aktív erő birtokában értük el.

1994 óta Budapesten és a megyékben is – Borsod, Heves és Veszprém megyét kivéve – csökkent a működő alapszervezetek száma. **Ennek hátterében többféle közvetlen szervezeti tényező és ok áll:**

- A politikai akciók, a pártélet belső eseményei, a tagkönyvcserre kapcsán sok alapszervezetről derült ki, hogy **"alvó" szervezet,** ténylegesen nem végez politikai munkát, nem él szervezeti életet.
- Több alapszervezet **kényszerű összevonással** szűnt meg, mivel a tagság öregedésével, aktív tagok hiányában önállóan életképtelennek bizonyultak.

- A választási kampányok során létrejött szervezetek egy része pedig tartós politikai támogatás hiányában **felszámolódott, lemorzsolódott**. (Pl: Baranyában az 1994-es választást közvetlenül megelőzően kampányszerűen létrehozott alapszervezetek közül 22, 3-5 fős kistéleplési szervezet szűnt meg egy-két éven belül. Ugyanitt megszűnt 9 olyan viszonylag nagyobb létszámú szervezet is, amelyet cigány nemzetiségű családok körében szerveztek meg. Hasonló szervezetek másutt is életképtelennek bizonyultak, például Szabolcsban, Pest megyében, de 1998-ban nagy számban Budapest VIII. kerületében is.)
- Gyakorta a pártalapszervezetek létrehozásának az az akadálya, hogy **nem akad személy, aki vállalja** az aktív pártvezetőségi, titkári munkát, illetve, megszűnésének is oka, ha a titkár lemond.
- A párt taglétszámának a 90-es évek második felében bekövetkezett csökkenése mögött azonban **más tényezők is állnak**:

Kedvezőtlenül hatott a pártra a baloldali választók politikai csatlódottsága, egy részük elfordulása általában a politikától. Külön negatív hatásúak voltak azok a **belső politikai viták**, amelyek a párt következetes baloldali ellenzéki pozícióját, az MSZP-vel kapcsolatos viszonyunkat, a pártdemokrácia értelmezését érintették.

Hátráltatta a párt építését az is, hogy nehéz volt időben felismertetni és elismertetni a pártban, hogy a fiatalítás stratégiai kérdés, hogy **hosszabb távon csak ennek révén stabilizálható és erősíthető meg a Munkáspárt**.

A megyék egy részében korábban tudatosan végzett pártépítő, pártszervező munka is alábbhagyott, több helyen egy ideig a vezetés hiánya okozott súlyos gondokat és veszteségeket (pl: Pest, Hajdú és Szabolcs megyékben). Közvetlenül a párt építését is befolyásolta, hogy hosszabb időszakon keresztül **nem sikerült kellően megerősíteni a középszintű vezetőszerkezetet, a választókerületi, területi koordinációs bizottságok létrehozása elhúzódott**, így sokszor a létrejött szervezetek "gazdátlanává váltak", a megyei vezetésnek pedig nem voltak meg a kellő feltételei és lehetőségei a "fehér foltok" felszámolására.

- **Összességében** objektíve azt tekinthetjük a legkedvezőbb folyamatnak, hogy a pártban a nehézségek ellenére folyamatosan nőtt az új párttagok száma és aránya, s hogy a Munkáspárt tagjainak mintegy harmada ma már aktív dolgozó. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy szervezeteink erejében változatlanul nagyok a földrajzi-társadalmi régiónkénti különbségek.

- **A legutóbbi években bebizonyosodott, hogy csak azok a szervezetek tudták ellensúlyozni a párttagság öregedéséből származó természetes fogyást, és biztosítani a legalapvetőbb utánpótlást, amelyek a párt országos akcióit, a választási politikai munkát tudatosan igyekeztek összekapcsolni a pártépítéssel., önkormányzati pozíciójukat is felhasználva nyitottak a helyi közélet felé, a tagság erejével időben leküzdötték az óhatatlanul előforduló vezetői váltságokat, erőfeszítéseket tettek a csapatmunka kialakítására, s a reálisan lehetséges fiatalításra. Ilyen szemlélettel és gyakorlattal még az egyébként gyengébb dunántúli megyék egy részében is eredményeket értek el. Ugyanakkor még az erősebb, a párt újjászervezésekor nagyobb szervezettséggel rendelkező megyei szervezeteknél is megtorpanások, törések mutatkoztak ezek hiányában.**

3.) Az elmúlt időszakban néhány olyan **szervezeti jellegű** lépést is tettünk, amelyek érintették a pártépítési munkát. Röviden ezekről:

- **A tagsági korhatárnak** a 16. életévben történt rögzítése inkább szemléleti, szimbolikus hatású, de helyesnek ítéelhető. Többen – a leginkább családi indítással – a párthoz közel került, a pártba belépett ilyen fiatalok közül néhány esztendő alatt értékes aktivistákká váltak.
- A tagfelvétel régi, hagyományos eljárása helyett **a belépési gyakorlat** a legtöbb helyen természetessé vált, oldotta a pártba kerülés folyamatát. A tapasztalatok alapján semmi sem támasztja alá azt a helyenkénti vélekedést, hogy önmagában ez rontja a tagépítés fegyelmét. A pártba megfontoltan belépők jól fogadják, hogy nincs különösebb felvételi procedura, a "lemorzsolódás" inkább más tényezők következménye.
- **A belépni szándékozókat patronáló alapszervezeteket**, csoportokat a korábbi kezdeményezés ellenére sem Budapesten, sem a többi nagyvárosban nem hoztak létre. A párt központjában is elhalt ez a forma, pedig továbbra is esetleges a nagyakciók nyomán hozzánk fordulókkal való kapcsolatteremtés, a fiatalok vagy egyes értelmiségiek tudatos fogadása.
- **A pártoló tagsági viszony** hosszabb időszakban sem vált tömegeesebb, hatékony formává. A tapasztalatok szerint az erősebb szervezetek mellett, nagyon tudatos, személyes munkával kiépíthetők ilyen kapcsolatok a pártot támogatók egy körével, ezért az alkalmazásáról továbbra sem szabad lemondani.
- Helyes volt az is, hogy a szervezeti szabályzat rögzítette, hogy az **adott településen újonnan alakuló alapszervezet legkisebb létszáma 3 fő**. Ez a kistelepüléseken továbbra is járható útja az aktív pártmag szervezett létrehozásának. Ám az ilyen mag a tapasztalatok szerint elhal, ha

nem kapcsoljuk be őket szervezen a pártéletbe, az információáramlásba, ha nem kapnak a munkájukhoz rendszeres ösztönzést és segítséget.

- **A Szabadság újság előfizetésével** és rendszeres támogatásával kapcsolatos pártszavazás a párton belül, a régi tagság körében nem hozott eredményt, sőt a párttisztviselők egy körében időről-időre ellenállást váltott ki ez a tagsági követelmény. Ezzel szemben – sajnos csak kevés helyen – a pártaktivisták figyelnek arra, hogy a leendő párttag rendszeresen hozzájusson a párt lapjához, sőt előfizetővé válják. Az ilyen munkát végző aktivisták felismerték: a személyes kontaktusok mellett A Szabadság az egyik legjobb eszköz arra, hogy kössék az újakat a párt-hoz, s általában arra is, hogy leendő partnereink megismerjék a párt törekvéseit.

4.) Az elmúlt időszakban többször is kezdeményezést tettünk a fiatalok megnyerésére, a fiatal párttagok mozgósítására és szervezésére.

Az 1994-es választások előtt, majd a népszavazási kampányok során pozitív tapasztalat volt, hogy nőtt a fiatalok érdeklődése pártunk iránt, és meglévő fiataljaink közül egyre többen aktív szerepet kívánnak betölteni a helyi és az országos munkában. A tagnyilvántartás alapján a tagság több mint 5 százaléka, közel 1000 fő 35 éven aluli fiatal. Ez a társadalom szociológiai arányainál lényegesen rosszabb, ugyanakkor más pártokkal összehasonlítva már nem mutat elmaradást. Az MSZP-ben is – a legutóbbi időszak demonstratív ifjúsági szervezeti összevonásokat megelőző időszakig – lényegében hasonló arányban voltak jelen a fiatalok. Azzal a különbséggel, hogy a középvezetők között a megyei és városi szervezetek vezetésében, de az önkormányzati képviselők között is, az MSZP-ben sokkal több a fiatal, mint a Munkáspártban. Az 1994-ben létrejött ifjúsági szervezetünk, a MI(SZ) létét szervezeteink többsége "kipipálta", de nem tettek semmit a fiatalok szervezésére, segítésére. A fiatalokat kevés feladattal bízták meg, kisegítő feladatokat kaptak, visszafogták önállóságukat, így gyakran nem tudták megvalósítani elképzeléseiket. A 18. kongresszus kimondta: szükségünk van egy megújult ifjúsági mozgalomra, ösztönzést adott létrejöttének, amelyet minden eszközzel, minden szervezetünknek segítenie kell.

III.

A pártépítő munkánk időszerű feladatai

1.) A Központi Bizottság indítsa el az előttünk álló két esztendőre a 18. kongresszuson elhatározott **pártépítési kampányt**. A pártszervezetekhez és valamennyi párttaghoz szóló felhívást a párt újjászervezésének tiszteletére tartandó ünnepségen hirdessük meg. A felhívás szólítsa meg a párt

valamennyi generációját arra a feladatra, hogy új tagok megnyerésével stabilizáljuk, s növeljük a párt taglétszámát.

A pártépítés megélénkítését már 2000 első felében **össze kell kapcsolni:**

- a Szabadság tartalmi megújításával, intenzív terjesztési és tömegkommunikációs reklámkampányával,
- további szociális kérdésekben indítandó politikai akciókkal,
- önkormányzati munkánk élénkítésével,
- a 2000-ben véglegesítendő új pártprogram széles körű propagandájával, népszerűsítésével.

2.) A megyei párttestületek a jövő év februárjáig 2000-re, majd 2001-re szólnak készítsenek **konkrét éves pártépítési terveket**. Ezekben **választókerületenként** újlag mérjék fel a jelenlegi helyzetet, s tervezzék meg a feladatokat.

Az érintett megyék – a választókerületi, területi kob-okkal közösen – tegyenek meg mindent további alapszervezetek megszűnésének megakadályozására, **a közelmúltban lemorzsolódott szervezetek fokozatos újjászervezésére**.

Helyesnek mondható, hogy ahol az szükséges, ott konkrét, mintegy „adminisztratív” szervezési eszközökkel is **megteremtik a még mindig hiányzó területi, választókerületi koordinációs bizottságokat**.

A nagyobb településeken, városokban, az érintett fővárosi kerületekben **arra kell koncentrálni, hogy erősítsük meg az ilyen helyeken hatékony munkához gyenge, kislétszámú szervezeteket**.

A megyei elnökségek mellett mindenütt célszerű létrehozni a **pártépítés-sel, pártszervezéssel foglalkozók munkacsoportját**. A tapasztalatok szerint ez sokat segíthet a feladatok áttekintésében, a pártszervező munka megtervezésében, a pártépítés segítésében, ellenőrzésében, az aktív vezető mag megnyerésében, a titkár megtalálásában.

Az Elnökség ösztönözze és teremtse meg annak feltételeit, hogy a megyei koordinációs bizottságok egymás közt, regionális szinten, s a kob-elnöki értekezleteken is **folytassanak tapasztalatcserét** az egyes megyei szervezetek jó kezdeményezéseiről, munkamódszereikről, az eredményesnek mutakozó gyakorlatról.

Meg kell vizsgálni, milyen központi politikai és anyagi segítséget lehetséges nyújtani azoknak a megyéknek, területeknek, **ahol a taglétszám, s főként az aktívak aránya olyan kicsiny, hogy az már alapvetően veszélyezteti a politikai munkát, a választások szervezését**.

3.) **A párt építésében érvényre kell juttatni a 18. kongresszuson ösztönzött szemléletváltást.** Ahogy a politikai tömegmunka egészében, úgy a pártépítésben sincsenek még meg a politikai feltételei annak, hogy egy-egy nagyobb társadalmi csoport köréből nagy létszámban nyerjünk meg a pártnak új tagokat. Pártszervezeteinknek, párttagjainknak a politikailag aktívabb, szociálisan érzékenyebb rétegekhez, az oktatás, az egészségügy, a művelődés dolgozóihoz, a munkásság ma legaktívabb csoportjainak képviselőihez kell eljutnia. A városokban és falvakban egyaránt elsősorban azokra számíthatunk a párt utánpótlásaként, aiktól egyszer vagy többször a párt nyílt támogatást, **szavazatot kapott.** A választási tapasztalatokra támaszkodva településenként gondoljuk végig, hogy kit és hogyan, s milyen feladatokra lehet megnyerni a Munkáspárt számára.

4.) Pártszervezeteink tekintsék alapfeladatnak, hogy mindenben segítik új ifjúsági szervezetünk, a **Baloldali Front-Munkásifjúsági Szövetség szervezését, tevékenységét.** Tűzzük célul, hogy 2000. márciusáig valamennyi megyében létrejöjjenek a szervezet megyei csoportjai, s működőképessé váljon a szervezet országos hálózata.

A Központi Bizottság határozatával tegye kötelezővé, hogy a megyei elnökségek – ahol ez a testületek újjaválasztásakor nem történt meg – mindenütt egészüljenek ki teljes jogú **ifjúsági és nőpolitikai reszortfelelősökkel.**

5.) A közeljövőben **kádermunkánk egyik legfontosabb feladata az országgyűlési képviselőjelöltek** kiválasztása, felkészülésük és felkészítésük megkezdése. Ez a 2002-ben várható választási politikai munkánknak egyik objektíve legfontosabb feltétele, s a tapasztalatok szerint a jó kiválasztással sokat tehetünk a pártról alkotott kép formálásában is.

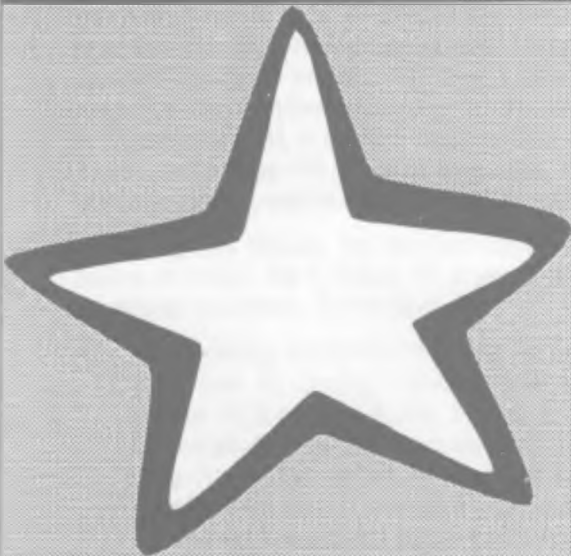
A megyei kob-ok és a budapesti kob 2000 májusáig valamennyi országgyűlési választókerületben vegyék számításba a lehetséges képviselőjelöltek körét (választókerületenként 2-2 főt). Tudatos politikai munkával, az Elnökség és a megyei, budapesti kob-ok elnökségei közötti konzultációval, személyre szóló egyeztetésekkel érjük el, hogy a jelöltek **túlnyomó többsége aktív, 25 százalékuk nő, s legalább 25 százalékuk fiatal legyen.**

*Vajda János előterjesztésében elfogadta
a Központi Bizottság 1999. november 22-i ülése*

I. Euro-mediterrán Ifjúsági Találkozó

Baja, Petőfi sziget, 2000. augusztus 9-16.

**Baloldali
ifjúságpolitikával
az új évezredbe**

BALOLDALI FRONT

MI HARCOLUNK

Jelentkezési lap

Név: _____

Cím: _____

Telefon: _____

A jelentkezési lap beküldése után, a helyfoglalás visszajelzésével együtt, küldeni fogunk egy postai utalványt, amin kérjük, hogy a tábor összköltségeinek a felét, 7000,- Ft-ot fizessetek be. Szükségünk van erre a pénzre, hogy a programokat korrektül tudjuk megszervezni. ne legyenek problémák ez alatt a 8 nap alatt.

A Baloldali Front – Munkás Ifjúsági Szövetség idén Baján rendezi meg az I. Euro-mediterrán Ifjúsági Találkozót és Nyári Marxista Tábort.

Eljönnek Magyarországra Európa, Észak-Afrika és Közel-Kelet kommunista és munkáspártjai ifjúsági szervezeteinek képviselői.

A találkozó remek alkalmat fog adni arra, hogy közösen szólaljunk fel a globalizáció veszélyeiről, a multinationális tőke ternyéréséről, valamint a többi, mindannyiunkat érintő problémákról, gondokról.

A hivatalos programokon kívül mód nyílik városnézésre, színház-látogatásra, és más közös programokra (halászlétfőzés, szalonasütés, sportolás) is.

A tábor nyolc napig tart (hét éjszaka), ez 2030 Ft-ba kerül fejenként és naponta, ami magába foglalja a szállás és a teljes ellátás költségeit.

Jelentkezési határidő: 2000. május 10.

Cím: 1082 Budapest, Baross u. 61.

További információk:

Amennyiben további információkat szeretnél megtudni a táborról, írd nekünk a fenti címre, azonnal válaszolunk, elküldjük a részletes programot.

Segítségüket előre is köszönjük!

*„Éld e rossz világot
és mindig tudd, hogy mit kell tenned érte,
hogy más legyen.”*

Radnóti, 1944. február

A rendszerváltás tíz éve – egy mérleg –

Magyarországon a 2000. évben nagyon sok mérleg, számvetés készül. Ebben az évben ünnepeljük a millenniumot, a centenáriumot, István király megkoronázását stb. A megemlékezések sorából kár lenne kihagyni a rendszerváltást, hisz éppen tíz éve, hogy a szocializmust a kapitalista társadalmi rendszer váltotta fel. Még a fülünkbe csengenek a rendszerváltók nagy ígéretei a gyors gazdasági növekedésről, a javuló életkörülményekről, a függetlenségről, a külföldi utazásokról, a demokráciáról, a szabadságról. Tíz év nem nagy idő, de arra elegendő, hogy egy „új társadalom” megmutassa arculatát, valódi célját, a néphez való viszonyát.

A mérleg úgy hiteles, ha mindkét oldalon a dokumentált tényekre támaszkodva mutatják be a múltat és a jelent. Lássuk akkor a „mérleg sorait” és az egyes rovatokba kerülő tényeket:

1. A gazdaság általános helyzete. A rendszerváltás előtti utolsó évben, 1989-ben az ország teljesítményét kifejező GDP dollárra átszámított értéke 50,3 milliárd \$ volt. Ennek az 1990-1993 közötti négy évben – az Antall–Boross-kormány idején – elvesztettük a 20 százalékát, mintegy 10 milliárd dollárt. Ez mintegy kétszerese a II. világháborúban az országot ért kárnak. Ebből a 10 milliárd dollárból az 1994-1999 közötti hat évben 8-9 milliárd dollár került meg, így az 1989. évi színvonalat a 2000. évben érjük utol.
2. Az ipari termelés 1990 és 1992 között 30 százalékkal esett vissza. Néhány évi stagnálás után az ipar 1995-től ismét növekedett; az 1989. évi szintet 1998-ban érte el. 1999-ben 8-9 százalékkal meg is haladta. Forrása: a multinacionális tőke, amiből az ágazatok mintegy harmadának jutott, a többi az 1992/93-as mélypontra van ma is. Az ipar ágazati, területi szerkezete a multinacionális érdekeknek alárendelődve torzult el.
3. A mezőgazdaság termelése 1990-1993 között 30 százalékkal csökkent. 1996-97-ben átmenetileg néhány százalékkal nőtt, majd ismét csökkent. 1999-ben az 1993. évi mélypontra süllyedt vissza; nagyjából a 30 évvel korábbi színvonalra.

4. A Rendszerváltás a legnagyobb rombolást az emberi munkaerőben végezte. 1989-ben 4,5 millióan, 1998-ban 3,7 millióan dolgoztak. Megszűnt 1,4 millió munkahely. A munkanélküliek száma 1989-ben 14 ezer volt, 1999-ben 405 ezer munkanélkülit „tartottak számon” – ennek legalább kétszerese volt valójában.
5. Egy ország függetlenségének vagy függőségének egyik alapvető mutatója, hogy az ország vagyona, erőforrásai felett ki rendelkezik: a nemzet, az állampolgárok és szervezeteik – vagy külföldiek. Valamikor ezt a gyarmatosítás fokmérőjének tekintették. Azóta a világ, az élet sokat változott, de azért – a következményei miatt is – erre minden magára adó állam odafigyel. 1989-ben a nemzeti vagyon teljes egészében a nemzet (az állam, a szervezetek és magánszemélyek) tulajdonában volt. 1998-ban a vállalkozói vagyon 39 százaléka volt külföldieké.
6. A lakás mint létfeltétel megteremtésében szerepe van a mindenkori államnak, ehhez járulnak hozzá az anyagilag tehetősebbek. Szólamok nem, tettek segíthetik a családok lakáshoz jutását: az 1980-1989 közötti tíz évben 687 ezer, az 1990-1999 közötti tíz évben 216 ezer lakás épült, vagyis a megelőző tíz évnek mintegy harmada, de többnyire az sem annak, akinek még nem volt otthona.
7. A gazdaság visszaesésével együtt a lakosság jövedelme is drasztikusan csökkent. Ezen nincs mit csodálkozni, hisz a kettő között igen szoros az összefüggés. Azt a „vastörvényt” próbálta átlépni 1994-ben az „Antall–Boross-kormány – választási csalétekként megemelte a reálkereseteket. A következő évben az elhíresült „Bokros-csomag” ezt is visszavette. (Ezt a jobboldali kormány is visszavette volna – ha megnyeri a választásokat.) A reálkeresetek mélypontja 1996-ban volt, 76,8 százalékat tették ki az 1989. évének. Ma sem sokkal több! A háztartások jövedelme (ebben a keresetek mellett más jövedelmek is vannak) „csak” 17 százalékkal esett vissza. Azóta a helyzet „javult”, mert 1999-ben a reálkeresetek 84,3 százalékat, a reáljövedelmek pedig 86,4 százalékat érik el az 1989. évének.

A keresetek és a jövedelmek jelentős visszaesése mellett az igazi probléma az, hogy eközben roppant egyenlőtlen jövedelmi elosztás alakult ki. Egy nemzetközi felmérés szerint Magyarországon a keresők legfelső 10 százalékanak a keresete átlagosan 7,5-8-szor nagyobb a legalsó 10 százaléknál. A felső tized elviszi az összes jövedelem 25-27 százalékát, az alsó tized viszont kénytelen beérni a 3-3,3 százalékkal. Ez a jövedelem-differenciálás a „felül lévőknél” luxus életet, az „alul lévőknél” szegénységet, nyomort jelent. Ma Magyarország la-

kosságának mintegy fele a létminimumon vagy az alatti szinten él. A jövedelemdifferenciálódás ezzel még nem zárult le. A fejlett tőkés országokban ez a mutató 10-szer akkora, és ott is tovább nyílik a jövedelmi olló. Ez a kapitalista termelési és tulajdonviszonyok „természetes” velejárója. A jövedelemdifferenciálódás következménye természetesen a fogyasztásra, az egészségügyi, a kulturális ellátásra, az emberi magatartásra, a társadalmi normákhoz való viszonyra, a gyerekek iskoláztatására, jövőjére is kihat, sok esetben meghatározza.

8. Nőtt közbűnös bűncselekmények száma. 1989-ben 225 ezer, 1998-ban 601 ezer volt, tehát 2,7-szeresére növekedett. Fokozódott a bűncselekmények durvasága, erőszakossága, szervezettsége. Az egész társadalom – gazdagok és szegények – félelemben élnek, biztonságérzetük megrendült. Az emberek olyan társadalomban akarnak élni, ahol biztonságban érezhetik magukat.
9. Az elszegényedés és a bűncselekmények elszaporodása új „foglalkozási ágakat”, „szakmákat” tenyésztett ki. Ilyen az őrző-védő szolgálat is, melynek létszáma meghaladja a rendőrségét. Nőtt a prostitúcióból élők, a koldusok tömege is. Létrejött a brókerek, a különböző termékekkel házalók, biztosítási és reklámügynökök sokasága. A mostani helyzet kikezdte a szolidaritást mint örök emberi értéket – holott nagy szükség volna rá, mivel a társadalom széttöredezett, elsősorban szegényekre és gazdagokra.

A népesség csökkenésének számos objektív és szubjektív oka van, de mindenképpen ide tartozik romló életminőségünk is.

10. A népesség 1980-ban volt a legnagyobb: 10,7 millió lakosa volt az országnak. Nagyobb mértékben 1984-től kezdett fogyni, 1980-89 között évi átlagban 32 ezer fő volt a csökkenés. Az 1990-es években felgyorsult a népesség fogyása. 1998-ban már 39 ezerrel, 1999-ben pedig 43 ezerrel csökkent az ország népessége, most 10,1 millióan vagyunk. Egyre kevesebb gyerek születik, ez önmagában is deformálja a népesség korösszetételét. A 90-es évtized végén évente 25 ezerrel kevesebb gyerek születik, mint a 80-as években. A halálozási arány növekszik vagy stagnál.
11. Ha már a gazdasági, szociális, demográfiai sorok is bekerültek a mérlegbe, akkor még egy rubrikát a demokrácia is megérdemel. Köztudott, hogy 1989-ig egypártrendszer volt a maga népi demokráciájával. A most „diktatúrának” nevezett akkori rendszerre álljon itt két példa: 1988-ban a párt által fizetett alkalmazottak száma (városi-üzemi párt-

bizottságtól a KB-titkárokig bezárólag) 4500 volt. Ugyanebben az évben 16 000 pap kapott fizetést, úgynevezett kongruát a „pártállamtól”.

A „diktatúra” sajátos megjelenési formáját az is jellemezte, hogy minden fontosabb kérdésben szakmai és társadalmi viták voltak. A gazdasági kérdéseket a gazdasági szakemberek, a kulturális kérdéseket a kultúra emberei, a tudomány kérdéseit a tudósok és szakmai testületeik vitatták meg. Mára ez alaposan megváltozott. A pártok és képviselők vették át a szakterületek szerepét, azzal a következménnyel, hogy olyan kérdésekben döntenek, amihez a többségük nem ért, ha a „politikusnak” nem kell a szakmához érteni, elég, ha szépen tud szónokolni – tartalom nélkül. A hatalom megszerzése és megtartása mindennél fontosabbá lett, így a „demokrácia” a pártok és politikusok egymás közötti lejáratásában, gyűlöletkeltésben, a társadalom csoportjainak, rétegeinek szembeállításában éli ki magát. Az ország gazdaságtalanná, széttöredezetté válik, az emberek egymás iránt is bizalmatlanok. Az ilyen „demokrácia” inkább hasonlít a bűvészmutatványra, ahol a bűvész a pártpolitikus, a nyulak pedig a szavazók. A nyulakra csak azért van szükség, hogy a bűvész a mutatványát elő tudja adni, a „demokrácia” csinnadrattái csak arra jók, hogy eltereljék az emberek figyelmét a gazdaság, a társadalom mélyén zajló lényeges folyamatokról. Ezt egy országgal, egy társadalommal csinálni több, mint vétek.

A mérlegnek még sok rovata volna – ahová a veszteségek kerülnek – erről most nem szólnunk (lásd: munkajog, egészségügy – hogy csak néhányat említsünk).

Vajon a rendszerváltásnak voltak-e előnyös következményei – a „kevés” gazdagnak persze nagyon is; a társadalom egészének nagyon kevés.

- Javult az áruellátás, bővült a választék. Nagy áruházak, bevásárlóközpontok létesültek néhány év alatt, csaknem utolértük ebben a „nyugatot”.
- A globalizáció velejárójaként közel 20 milliárd dollár tőke került be az országba, és néhány iparágban a legfejlettebb technológiák honosodtak meg, elsősorban összeszerelői szinten, bémunkával. Az ország egészének gazdasága nem lett fejlettebb.
- A nyomtatott és elektronikus médiát lehetne még felhozni, de ezt is egyre inkább a kormány kottája határozza meg, olykor teljesen elszegődik a tőkés társadalom apologetikusává. Baloldali nézetekben a médiában nemcsak hogy nem lehet találkozni, de „főbenjáró bűnnek” számítana a szocializmus pozitívumának megemlítése is. Az ember

csak ámul-bámul a jellem- és jelmezcsereken. De ezt tudjuk be a polgári demokrácia játékszabályába (de csakis abba).

Összesítsük a mérleget! A Népszabadság esszéírójával egyetértve nyugodtan jelenthetjük ki: „valami baj van ezzel a társadalommal, ezzel a politikával”. Ennek a tíz évnek az egyenlege lényegesen erőteljesebben negatív, mint pozitív. A veszteség nem csupán a gazdasági visszaesésben, az életkörülmények romlásában, a munkanélküliségben, a társadalom jelentős részének nyomorszintre süllyedésében, a jövedelmek és a lehetőségek hallatlan differenciálódásában mutatkozik meg. A társadalom java része nem érzi jól magát ebben, „nincs otthon” a társadalomban. Többségük nem lát kiutat, Ma egyébként nemcsak magyar jelenség ez, a világ fejlettebb részén is egyre többen döbbennek rá, hogy a temelőerők ilyen fejlődése mellett is a kapitalista társadalmi viszonyok alkalmatlanok a nemzetek, a földrészek nagy gondjainak a megoldására.

Újat, igazságosat kell alkotni, különben a rohamléptekkel fejlődő tudományos-technikai forradalom önmaga ellen fordul, tönkreteszi a világot. Ma már jobb érzésű, felelősen gondolkodó, az összefüggéseket és a távlatokat is érzékelő értelmiségiek is egyre nagyobb számban fordulnak el a kapitalista temelési-elosztási viszonytól, és keresik az újat.

A magyar értelmiségre ez még nem jellemző, túlzottan ki vannak szolgáltatva a mindenkori hatalomnak, a nemzetközi tőkének, amelyet csak saját érdekei vezérelnek.

„Hogy mindez másképp legyen” – „ez a mi munkánk, és nem is kevés.”

Munkáspárt Gazdaságpolitikai Kollégiuma

Megjegyzések a tulajdonviszonyokról

A marxista elméleti munka egyik – ha nem a legjelentősebb – hiányossága a tulajdonviszonyok vizsgálatának, elemzésének elmaradása. Igaz ez nemcsak a 90-es évtized tekintetében, amikor a rendszerváltozás az aktuális, napi politikai kérdéseket állította előtérbe, miközben a marxista kutatás feltételei minimálisra csökkentek. Érvényes megállapítás már a hatvanas évek óta, amióta a burzsoá-liberális ideológia egyre inkább tért hódított a társadalomtudományok hazai művelésében. A gazdaságelméletben Nagy Tamás, Szabó Kálmán, Komai János egyre nyíltabban a neoliberális eszmék jegyében közgazdász generációk sorát nevelték. Tanítványaik aztán – Németh Miklóssal az élen – a gazdaságpolitikában és a gazdasági gyakorlatban megvalósították Nyers Rezső és Csikós Nagy Béla „piacosítási politikáját”. A „minél rosszabb, annál jobb” jelszó jegyében sikeresen tevékenykedtek a szocialista rendszer megbuktatásán. E jelszó alapján a gazdaságpolitikában ténylegesen elkövetett hibákra építve, az eladósodás folyamatát elindítva és elősegítve egyre inkább kiszolgáltatták a gazdaságpolitikát a burzsoá nemzetközi pénzügyi szervezeteknek, az IMF-nek és a Világbanknak. Amilyen mértékben került előtérbe, vált uralkodóvá a gazdasági vezetésben a polgári-liberális gyakorlat. Ilyen körülmények között szükségszerűen háttérbe került, sőt teljesen megszűnt a tulajdonviszonyok marxista elemzése. Ennek következménye az a több évtizedes lemaradás a tulajdonviszonyok vizsgálata, elemzése tekintetében, ami a marxista elmélet helyzetét napjainkban jellemzi. Ezért fontos feladat, sőt, égető szükségesség *egyrésztől cáfolni a neoliberális állításokat, másrésztől vizsgálni és elemezni a tulajdonviszonyokat mind a szocialista építés időszakában, mind a rendszerváltozás óta eltelt időszakban.*

A neoliberálisok modern dogmája

„Az állam rossz tulajdonos” állítja a neoliberális elmélet és ezt a tételt anynyira átvitték a köztudatba, hogy ezt hajtogatja a kisiskolástól kezdve az akadémikusig mindenki. Alapvető érvek az, hogy az állami tulajdonban lévő vállalatok veszteségesek, tehát nem működnek hatékonyan. A hatékonyságnak azonban nem feltétlenül a jövedelmezőség a kritériuma. A tőkés országokban az állami szektor fő feladata az, hogy olcsó alapanyagokkal és energiával lássa el a tőkéseket, de főleg a monopóliumokat. Ez biztosította a hazai tőkések versenyképességét a világgazdaságban. Olaszországban például a hatvanas években, amikor a villamos-energia-termelést államosították, ezt „a veszteségek társadalmasításának” nevezték. Az sem

véletlen, hogy a második világháború után Angliában éppen a szénbányászati államosításával kezdték az állami szektor létrehozását. Tehát: noha állandóan szidták veszteségei miatt az állami vállalatokat, azok tulajdonképpen legfőbb feladatukat teljesítették: biztosították a tőkésnek az olcsó alapanyagokat, fél késztermékeket és energiát, elősegítették a hazai tőkés, de főként az akkor még nemzeti keretekbe tartozó monopóliumok világgazdasági versenyképességét. A kapitalizmus fejlődésének a globalizációs szakaszában, amikor a nemzetközi nagyvállalatok világméretben működtek – és működnek – egyre terheesebbé vált számukra a különböző államok jelentős gazdasági szabályozó tevékenysége, az állammonopolista szektor jelentős súlya az egyes fejlett tőkés országokban. Ezért került előtérbe a gazdaságelméletben a keynesizmussal szemben.

Ezzel párhuzamosan a szocialista világrendszer felbomlásával okafogyottá vált a „jóléti állam” szlogenje is. Amíg tartott a két rendszer versenye, rákényszerült a tőkés rendszer a dolgozóknak nyújtott engedményekre. Ahogy ez a verseny megszűnt, kiderült, hogy a kialakult szociális-egészségügyi szolgáltatás túl költséges, nem hatékony és a létrejött „árrobbanás” miatt nem is finanszírozható tovább. Bár a termelés és a termelékenység többszörösére nőtt, a finanszírozás forrásai kevésnek bizonyultak.

A tőkésállam jövedelemosztó szerepét csökkenteni kell, hogy a monopóliumok profitjai nőhessenek. Ennek érdekében korlátozzák a szociális ellátást, „piacosítják” az egészségügyi ellátást és nyugdíjreformokat vezetnek be. Ennek szolgál alapjául a neoliberalizmus elmélete a „piac mindenható-ságáról”.

Az állam tehát az állammonopolista kapitalizmus időszakában nem rossz, hanem nagyon is jó tulajdonos, mivel az állami szektor fő feladatának megfelelően veszteségesen működött!

A szocialista építési időszakában sem lehet az állami szektor hatékonyságát a jövedelmezőség alapján mérni. Pontosabban: nem lehet az állami vállalatok nyereségén, vagy veszteségén mérni. A jövedelmezőséget össztársadalmi mértékben, a nemzeti jövedelem előállításán, annak növekedésén kell értékelni. A állam ugyanis a vállalataiban megtermelt eredeti jövedelmeket osztotta el, vagyis az újraelosztás formája volt más. Nem a munkavállalók jövedelmeit vonta el adók formájában. Ha viszont hatékonyságot össztársadalmi jövedelmezőségen, tehát a nemzeti jövedelem növekedésén, az ország anyagi-gazdasági és társadalmi fejlődésén mérjük, akkor az állami szektor – minden gazdaságpolitikai tévedés és hiba ellenére – rendkívül hatékonyan működött!

Ennek bizonyítéka a felszabadulás utáni négy évtized, amely alatt az ország elmaradott agrár országából közepesen fejlett ipari országgá fejlődött. A nemzeti jövedelem emelkedése, a munkanélküliség felszámolása, a létbiztonság egyértelműen igazolja az állami szektor hatékony működését. Hogy csak egyetlen példát említsünk: 1,5 millió lakást megépíteni és értékesíteni piaci alapon lehetetlen lett volna. Ilyen tömeges lakásépítéshez a háború után sem kellő tőkeerő, sem kellő hazai vásárlóerő nem lett volna a hazai jövedelemviszonyok mellett. Ehhez egyrészt igen nagy állami beruházásokra, házgyárak létesítésére, másrészt olyan építőipari vállalatokra volt szükség, amelyek tevékenységük során nem a befektetés megtérülésére és jövedelmezőségre törekedtek. Bár ez a tömeges lakásépítés a társadalom lakásproblémáját teljesen nem oldotta meg, a nyomortelepek felszámolásához és a legégetőbb lakásproblémák megoldásához elegendő volt.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az állam mind az állammonopolista kapitalizmus, mind a szocializmus időszakában nem rossz, hanem nagyon is jó tulajdonos, mert az állami szektor működését fő funkciójának megfelelően biztosította. Az állami vállalatok hatékonysága – osztársadalmi megítélés alapján – legalábbis megfelelő, eredményes volt.

Tulajdonviszonyok a szocializmusban

A marxista kutatás fontos feladata a szocialista építés korszakának tulajdonviszonyait vizsgálni. Annak cáfolata, hogy az állam rossz tulajdonos, önmagában nem ad választ a legfontosabb kérdésre: miért idegenedett el a társadalmi tulajdon az azt mozgásba hozóktól? Hogyan fordulhatott elő, hogy a munkásosztály, az állami tulajdonú vállalatok dolgozói, akik 1948-49-ben az államosításkor valóban őszinte lelkesedéssel és felelősséggel magukénak érezték az államosított vállalatokat, néhány évtized alatt a kezdeti lelkesedést és felelősségérzetet elvesztették? Az elidegenedést már a szocialista építés időszakában is észre kellett volna venni szinten minden szocialista országban. Az a sajnos nagyon gyakori mentalitás a dolgozók között, hogy Csáki szalmájának nézték az állami tulajdon eszközeit, hogy a „fusizás”, a munkahelyen munkaidő alatt végzett saját hasznú munka annyira elterjedt, már az elidegenedés bizonyítéka volt. Vagyis a társadalmi tulajdont nem tartották a sajátjukénak. Történtek ugyan kísérletek a folyamat megállítására, de azok nem bizonyultak eredményesnek. Elméleti kutatások és gyakorlati intézkedések is születtek az egyéni érdekelttség megteremtésére, de ezek nem hozták meg a kívánatos eredményt. Részen elkéstek, mint például a vállalati tanácsok létrehozása, a dolgozók bevonása az állami vállalatok vezetésébe, részben félresikerültek és több

kárt okoztak, mint hasznot, mint például a vállalati munkaközösségek engedélyezése, ami inkább a „spontán privatizáció” előkészítésének, első szakaszának tartható. Ez inkább – utólag – az elidegenedés betetőzésének, az állami tulajdon magántulajdonná válásának kezdetét jelentette. Az elidegenedés legékezőbb bizonyítéka azután az volt, hogy a dolgozók nagy része helyeselte, de nagy részük legalábbis közömbösen nézte az állami tulajdon tőkés kezébe adását, a tőkés társadalmi-gazdasági rendszer restaurációját 1989-től. A tulajdonviszonyok vizsgálatának alapvető kérdése, hogy mi volt az oka annak, hogy az állami tulajdon elidegenedett az azt mozgásba hozó dolgozóktól!

Az elidegenedés oka az akkori társadalmi-politikai és gazdasági viszonyokban rejtett. Tény, hogy a szocializmus építésének időszakát erősen centralizált társadalmi-politikai viszonyok jellemezték. Nem feladatunk itt elemezni, hogy ez mennyiben volt akkor szükségszerű, mennyiben fakadt külső tényezőtől (a Szovjetunió példája) és mennyiben belső okokból (az ország gazdasági elmaradottsága, nyersanyag- és energiahelyzete, stb.) és mennyiben volt szubjektívizmus (hibák, tévedések) következménye. Ez most csak azért fontos, mert természetszerű, hogy az erős centralizmus szükségképpen megkövetelte a gazdaságpolitikában és irányításban a *vaskezü központi irányítást*. Ebből a gyakorlatból általánosította az elmélet azt a végtelenül leegyszerűsített, vulgáris és dogmatikus tulajdon-felfogást (tanítást), amelyet mellesleg a politikai vezetés igényelt, sőt meg is követelt.

Az a szocialista tulajdonelmélet, mely szerint a szocializmusban a termelési eszközök társadalmi tulajdonának két formája van, az állami és a szövetkezeti tulajdon, amelyek közül az állami tulajdon fejlettebb, mert magasabb fokú társadalmisítást jelent, mivel az az egész nép, míg a szövetkezeti tulajdon csak egy kisebb csoport tulajdona, nemcsak végtelenül leegyszerűsített, vulgáris és dogmatikus, tehát elméletileg sem helytálló, hanem a gyakorlatban sem vált be, nem állta ki a gyakorlat próbáját. Ezt bizonyította először az, hogy az állami tulajdon a „magasabb fokú társadalmisítás” következtében annyira elidegenedett a dolgozóktól, hogy azok csak akkor tekintették, magukénak, ha saját egyéni céljaikra használták („fusztak” a munkahelyeken), vagy éppenséggel hazavitték, „ha miénk, akkor hazaviszem” jelszóval. Ha úgy tetszik, ez azt jelenti, hogy a legmagasabb fokú társadalmi tulajdonból illegálisan személyi tulajdont csináltak.

Másodszor az is bizonyítja a tulajdonelmélet kudarcát a gyakorlatban, hogy a szövetkezeti tulajdon a termelőszövetkezetek gazdálkodásában csak akkor volt képes hatékonyan működni, amikor a tagok személyes érdekeltségének megteremtéséhez integrálták a háttáji gazdaságokat. Ennek ered-

ményeként jött létre hazánkban a rendkívül hatékony, jól jövedelmező, az egész világon a legjobbak közé sorolható élelmiszer-gazdaság. Viszont ez már nem a vulgáris tulajdonelméletnek megfelelő vegytiszta társadalmi tulajdon alapján működő gazdálkodás volt, tehát a gyakorlat itt is elutasította az elméletet.

Végezetül azt is el kell mondani, hogy a gyakorlatban a termelési eszközök tulajdonának két formája alapján működő gazdálkodás a lakosság szükségleteit nem volt képes az igény szintnek megfelelően kielégíteni. A termelési eszközök túlzott mértékű államosítása különösen a lakossági szolgáltatások tekintetében kifejezetten károsnak, hátrányosnak bizonyult. A nagy- és közepes vállalatokká szervezett szolgáltató üzemek túl bürokratikusán kezelték lakossági ügyfeleiket. Visszaéltek monopol helyzetükkel, és szinte államhatalmi szervként viselkedtek. Ezért szükségszerűen kialakult egy kisiparos szolgáltató réteg, amelyik immár magántulajdonban lévő termelési eszközökkel szolgálta ki a lakosság szükségleteit. Ez – noha nem felelt meg a tulajdonelméletnek – nemcsak szükséges, hanem kétségtelenül társadalmilag hasznos folyamat volt. Nem volt viszont társadalmilag hasznos az, hogy a lakossági szolgáltatások kellő színvonalú biztosításának elmaradása kitermelte a feketegazdaságot is. Ez az iparendegély nélkül, bejelentetlenül, „fusiban” végzett házi munka volt, ami igen széles körben terjedt el. Sokszor ezt a „fusizást” az állami munkahelyekről „szerzett” (értsd: ellopott) anyaggal és munkaeszkővel végezték.

Mindezen tapasztalatok alapján azt mondhatjuk, hogy a szocialista társadalom tulajdonviszonyait részleteiben jelenleg nem vagyunk képesek felrajzolni. Annyi bizonyos, hogy a meghatározó termelési eszközök társadalmi tulajdonának változatos formáival kell számolni. E különböző formák között aligha lehet rangsort, fejlettségi szintet, vagy valami értékrendet felállítani. Ugyan a szocializmus megvalósításának gyakorlati feladatai a közeljövőben aligha kerülnek napirendre hazánkban. Mégis elengedhetetlen a szocialista építés korszaka tulajdonviszonyainak és tulajdonelméletének kritikai vizsgálata, elemzése, a tapasztalatok leszűrése. Ez mai feladatunk akkor is, ha a tapasztalatok hasznosítása jövőbeli feladat.

A tulajdonviszonyok napjainkban

Fontos szerepe van a tulajdonviszonyok vizsgálatának mind a kormány gazdaságpolitikájának bírálatában, mind saját gazdaságpolitikai koncepciónk kidolgozásában. A jelenlegi helyzetre két tényező jellemző: az eddigiekben végrehajtott túlzott mértékű privatizáció és külföldi tőke – ezen belül a multinacionális társaságok – meghatározó szerepe.

A *túlprivatizáció* bizonyítéka egyrészt az, hogy olyan nemzetgazdasági szempontból stratégiai jellegű állami vállalatokra, sőt ágazatokra is kiterjedt, amelyek a fejlett nyugat-európai országokban is állami tulajdonban vannak. Példa erre az energiaszektor privatizálása, amelyet külföldi – hazájukban állami – nagyvállalatoknak adtak el. A piac mindenhatóságát hirdető polgári-liberális koncepció alapján végrehajtott privatizáció mértéketlen következetességgel történő megvalósításában – ideológiai ok mellett – kétségkívül szerepet játszott a nyomasztó külföldi adósságállomány csökkentésére irányuló szándék is. Egyfelől jogos azonban a kérdés: a német és a francia állam jó tulajdonos, csak a magyar állam rossz? Másfelől az is nyilvánvalóvá vált, hogy ha valamelyest csökkent is a külföldi adósságállomány, már rövid idő alatt jelentősen növelte az ország terheit a profitok egyre növekvő – sajnos szabályozatlan – kivonása. Az külön szégyene, sőt bűne az energiaszektor privatizálásának, hogy tőkearányos 8 %-os profitgaranciával adták külföldi tulajdonba. Az energiaszektor mindenütt dotált, a vásárló nagyvállalatok saját hazájukban dotáltak.

A *túlprivatizáció* bizonyítéka másrészt az is, hogy olyan – egyébként jövedelmező – vállalatokat, sőt ágazatokat privatizáltak, amelyek jövedelme nagyon hiányzik a költségvetésből, ugyanakkor káros hatással voltak a nemzetgazdaságra. Példázza egyebek között a cukoripar privatizálása, aminek következtében cukorrépa termelőgazdaságok egész sora került válságba. A vevők elsősorban a piacot vásárolták meg és a termelést radikálisan csökkentették. De ilyen piacvásárló jellegű ügylet az élelmiszeripar privatizációja során más esetekben is kimutatható.

A privatizáció során meghatározó szerephez jutott a külföldi tőke, azon belül is a multinacionális nagyvállalatok hazánk nemzetgazdaságában. Ez a meghatározó szerep egyrészt indirekt, másrészt direkt módon érvényesül. Az indirekt befolyás történelmileg megelőzte a privatizációt és a tőke restaurációt. A nemzetközi pénzügyi szervezetek (az IMF és a Világbank) már a 80-as években jelentős mértékben befolyásolták a gazdaságpolitikát, és előkészítették a rendszerváltást. Mint utóbb kiderült, éppen e célból szolgáltatták ki a magyar gazdaságot a „reformkommunista” közgazdászok, a gazdaságpolitika elvi és gyakorlati irányítói. A nemzetközi pénzügyi szervezetektől való függés, követelményeiknek való megfelelés alapvető meghatározója és célja a gazdaságirányításnak. Az pedig köztudott, hogy ezek a nemzetközi pénzügyi szervezetek a multinacionális társaságok irányítása alatt állnak és érdekeiket szolgálják.

A nemzetközi nagyvállalatok azonban *közvetlenül is befolyásolják* hazánk gazdaságát. Nemcsak azzal, hogy rendkívül nagy súlyuk van – számítások szerint a GDP mintegy 40, az export mintegy 60 százalékát adják – hanem

közvetlen beleszólással, a gazdaságpolitika irányításával szemben támasztott követelményekkel is. Szervezetük, a Nemzetközi Nagyvállalatok Magyarországi Társasága rendszeresen kapcsolatot tart a Kormányossal. Megfogalmazzák javaslataikat, elvárásaikat a konkrét gazdaságpolitikai intézkedése iránt. Jól példázza ezt a forint csúszó leértékelésének bevezetése és az akkor végrehajtott egyszeri, jelentős leértékelése. Ezt a leértékelési igényt a leértékelés előtt nyilvánosan megfogalmazták. Be is következett annak ellenére, hogy a forint már akkor is alulértékelt volt. Még külföldi szakértők, kutatóintézetek is megállapították, hogy a forint hivatalos paritása lényegesen alacsonyabb, mint valóságos értéke, vásárlóerő paritása.

A külföldi tőke meghatározó szerepe hazánk gazdaságában hátrányos helyzetet teremt a hazai tőkésnek számára. A kikényszerített adómentesség, a különböző kedvezmények, amelyeket élveznek, ellehetetleníti a hazai tőkebefektetőket, akik a termelő szférában kívánnak működni. Nem versenyképesek a külföldi tőkével. Mint beszállítók teljes mértékben ki vannak szolgáltatva a külföldi tőkének.

A tulajdonszerkezet

Mivel mind a nemzetközi, mind a hazai hatalmi-politikai viszonyok az előrelátható közeljövőben nem teszik lehetővé a szocialista társadalom megvalósításának napirendre tűzését hazánkban (és térségünkben) a tulajdonviszonyok struktúrájának vizsgálatát e társadalmi realitás figyelembe vételével kell végeznünk.

A vizsgálat célja elméletileg megalapozni a tulajdonviszonyokkal kapcsolatos politikát olyan körülmények között, amikor egy *valóban baloldali* kormányzat kerül hatalomra. Olyan gazdasági és politikai vezetés, amely nem csak szavakban, hanem tetteiben is *nem a tőkés profitérdek*ek, hanem ténylegesen a *lakosság társadalmi-anyagi jólétének szolgálatában áll*. Ez az időszak még nem a szocializmus építésének korszaka, de már a kapitalizmus meghaladása, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmeneti korszak kezdete lehet. Ez az időszak mindenképpen többszektorú gazdaság, amely a tulajdonformák sokfélesége talaján működik. Értékelnünk kell a tulajdon különféle formáihoz való viszonyunkat, a különböző szektorokkal kapcsolatos gazdaság-politikai nézeteinket. Arra már a marxizmus klasszikusai is rámutattak, hogy a kapitalizmus és a szocializmus között egy egész történelmi korszak van. Naív elképzelésnek bizonyult, hogy néhány év vagy egy-két évtized alatt a szocialista társadalom és gazdaság megvalósítható!

A kapitalizmus hazánkban a *tőketulajdon változatos formáin* alapul. A tőke különböző formái többféle gazdasági szektort alkotnak. Ha ezeket sorra vesszük, eltérően értékelhetjük szerepüket.

- 1.) Államkapitalista szektor. Az állami tulajdon a radikális és – mint láttuk – eltúlzott privatizáció ellenére még mindig jelentős súllyal szerepel a nemzetgazdaságban. Súlyát és szerepét növelni kellene, nem elsősorban szektorokra kiterjedő államosítással – bár egyes stratégiai szférában az is elképzelhető – hanem a polgári jog érvényesítése útján. Csak felül kell vizsgálni a megkötött privatizációs szerződéseket, és mivel azokat szinte sehol nem teljesítették, bírósági úton semmisnek kell nyilvánítani. Ez a szektor akkor még államkapitalista jellegű marad, az állami tulajdon csak akkor válik társadalmivá, ha az államhatalom gyakorlása valóban a dolgozó nép kezébe kerül. Mint köztulajdon azonban közelebb áll és könnyebben válhat társadalmi tulajdonná.
- 2.) Külföldi tőkés tulajdon. Mint láttuk, ezen belül meghatározó súlya és szerepe van a nemzetközi nagyvállalatoknak. E szektor felszámolása nem lehet feladata és célja az átmeneti korra való áttérésnek. Elengedhetetlen viszont, hogy megszüntessük a gazdaságpolitikára való meghatározó befolyásukat. Ugyanakkor törvényileg szabályozni kell tevékenységüket, elsősorban a profitok repatriálását, felhasználását (pl. szociális vállalati célokra).
- 3.) Hazai nagytőke. Nem eltekintve attól, hogy milyen módon jött létre ez a szektor, egyszerre támogatásban és korlátozásban kell részesülnie. Természetesen felül kell vizsgálni keletkezését, és amelyik törvénytelen úton keletkezett, azt jogi eljárás útján állami kezelésbe kell venni. E szektort támogatni kell a multinacionális társaságokkal való versenyben oly módon, hogy azonos feltételeket biztosítson számukra a versenyben. Ez persze nem a kedvezmények kiterjesztésével, hanem a multiknak nyújtott adómentesség és kedvezmények megszüntetésével biztosítható. Ugyanakkor ezt a szektort korlátozni is kell munkavállalói érdekei érdekében. Jelenleg ugyanis ebben a szektorban a legalacsonyabb, így érdekvédelmük nem biztosított.
- 4.) Kis- és közepes tőkés tulajdon. Ez a szektor mindenképpen támogatásra szorul, mert egyrésztől létszámuk folytán jelentős társadalmi réteg, másrésztől jelentős szerepük van a lakosság anyagi- és szolgáltatásokkal való ellátásában. Tevékenységük támogatása egyben a szürke- és feketegazdaság jelentős csökkentéséhez is hozzájárul.
- 5.) Kisipartermelő szektor. Ide saját munkán alapuló termelő- és szolgáltató kisiparosok és mezőgazdasági termelők tartoznak. Szerepük elsősor-

ban a lakosság ellátásában van, ezért támogatásra érdemesek és rá is szorulnak. Igaz ez a kisparaszti gazdaságok tekintetében is, bár fejlődésüket csak a szövetkezetekbe való tömörülés biztosítaná.

6.) Szövetkezeti szektor. Ez a szektor jelenleg két különböző jellegű gazdálkodást foglal magába. Egyrésztől működnek – minden felszámolási kísérletet leküzdve – mezőgazdasági termelőszövetkezetek. Ezek különösebb támogatásra nem szorulnak – bár megérdemelnék –, mert pusztán az azonos versenyfeltételek körülményei között is meggyőzően bizonyítják fölényüket, a nagyüzemi gazdálkodás előnyeit. Másrésztől a felbomlott tsz-ekből és a kisgazdaságok összefogásából létrejöttek új, elsősorban beszerző- és értékesítő szövetkezetek. Bár termelő eszközök és tevékenységük nem közös a termelés során, a közösségi gazdálkodás előnyei meggyőzhetik tagjaikat arról, hogy fejlettebb szövetkezetet hozzanak létre. Míg a termelőszövetkezetek mindenképpen valamiféle köztulajdonot tartalmaznak, ezek az új szövetkezetek is közel állnak a köztulajdonhoz, könnyen azzá alakíthatók. A szövetkezeti tulajdon bizonyos mértékben tartalmazza a társadalmi tulajdon elemeit tőkés viszonyok között is.

7.) Munkavállalói résztulajdon. Bár nem széles kiterjedésű és nem jelentős súlyú, a munkavállalói résztulajdonosi program keretében az állami vállalatok privatizálása során létrejött munkavállalói résztulajdon is. Általában formális tulajdon – ezért szektorként nem is kezelhetjük – nem ad beleszólást a vállalat irányításába. Tartalmát tekintve nem nevezhető társadalmi tulajdonnak, de jelentősége mégis nagy, mivel alapja lehet egy kialakuló valóban társadalmi tulajdonnak. Csírája lehet egy olyan társadalmi tulajdonformának, amely az átmenet időszakában sokféle közösségi tulajdonformába illeszkedhet.

8.) Önkormányzati tulajdon. A jelenlegi tulajdonszerkezetben – a szövetkezeti tulajdon mellett – az önkormányzati tulajdon tartalmazza leginkább a közösségi tulajdon elemeit. Nem azért mert hivatalosan is köztulajdonnak hívják, hanem azért, mert a tőkés államapparátusban vannak a legközelebbi kapcsolatban a lakossággal. Nemcsak a négyévenként tartott választások alkalmával, hanem folyamatos munkájuk során is többé-kevésbé érintkeznek választóikkal. E tulajdonforma működtetését kísérhetik figyelemmel – ha élnek a lehetőségekkel – a lakosok. Ha ezt a lehetőséget felhasználják, ez a tulajdonforma alakítható legkönnyebben valószínű társadalmi tulajdonná. Ezért ennek fejlesztése bővítése és erősítése már a jelenlegi időszakban is fontos feladat.

A jelenlegi tulajdonviszonyok e rövid – inkább csak felsorolásszerű áttekintése természetesen csak alapját képezheti az alapos, részletes elemzésnek. Elengedhetetlen ahhoz, hogy kimunkáljuk a tulajdonviszonyok fejlesztésével kapcsolatos stratégiát. Nem foglalkozunk a személyi tulajdon kategóriájával, mert annak bővítése – mivel munkával szerzett – a lakosság életkörülményeinek javításából egyenesen következik.

Stuber Ervin

A Munkáspárt javaslata a Szociális Alkotmányra

Mi a Szociális Alkotmány?

A Szociális Alkotmány megegyezés a magyar társadalom és a hatalmat gyakorló politikai erők között.

Ebben kinyilvánítják, hogy a Magyar Köztársaság demokratikusan választott parlamentje és a mindenkori végrehajtó hatalmat gyakorló kormány egyenrangú és egyenjogú polgárok tekinti a bérből és fizetésből élő munkavállalókat, a tartósan vagy átmenetileg munkanélkülivé válókat és a nyugdíjasokat.

A hatalmat gyakorló politikai erők a társadalmi megegyezés fontosságát szem előtt tartva *kidolgozzák és széles körű társadalmi vita után népszavazásra terjesztik* a Szociális Alkotmány tervezetét. A magyar társadalom tagjai széles körű társadalmi vitát követően népszavazáson erősítik meg egyetértésüket a dokumentummal.

A Magyar Országgyűlés *módosítja a Magyar Köztársaság Alkotmányát*, kimondva, hogy a társadalmi béke érdekében az *alapvető szociális jogokat és intézményeket a Szociális Alkotmány szabályozza*. A Szociális Alkotmány *különleges törvény*, amelyet az Országgyűlés kétharmados többségének egyetértésével, népszavazás útján lehet módosítani.

A Szociális Alkotmány végrehajtását és érvényesülését *Szociális Alkotmánybíróság* felügyelje. A Szociális Alkotmánybíróság elbírálja az állampolgárok és társadalmi szervezetek panaszait, kimondhatja a törvények, különböző szintű rendelkezések megsemmisítését, amennyiben azok ellentétesek a Szociális Alkotmánnyal, és kártérítést állapíthat meg a Szociális Alkotmány megsértése esetén.

Miért van szükség Szociális Alkotmányra, s miért éppen most?

Magyarország az elmúlt években jelentős társadalmi, gazdasági és politikai változásokon ment át. Az ország általános fejlődése ellenére jelentősek a feszültségek. A társadalom különböző rétegei közötti különbségek megnöttek. Jelentős társadalmi csoportok elszegényedtek, és nagyon sokakat fenyeget az elszegényedés veszélye.

A Magyar Köztársaságban létrejött a piacgazdaság. A társadalom érdeke, hogy olyan szociális rendszer épüljön ki, amely a gazdasági racionalitás szempontjai mellett *egyenrangú fontossággal kezeli a munkavállalók és a nyugdíjasok érdekeit*.

A politikai életben megerősödött a szélsőjobboldal, s vele együtt a faji megkülönböztetés, a cigánylakosság elleni uszítás, az antiszemitizmus. A populizmus, a szélsőjobboldali jelenségek leküzdésének feltétele mindenekelőtt a szociális gondok megoldása.

A Magyar Köztársaság alapvető érdeke, hogy saját fejlődése érdekében részt vegyen az európai együttműködési folyamatokban, és csatlakozzon az Európai Unióhoz. A csatlakozás során a rendszerváltás vesztesei további hátrányt szenvednének megfelelő, még a csatlakozás előtt megköttött társadalmi megegyezés nélkül. A Szociális Alkotmányra azért is szükség van, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás során egyetlen társadalmi csoport életkörülményei se romoljanak, a csatlakozásnak abszolút értelemben csak nyertese legyen.

Mit tartalmazzon a Szociális Alkotmány?

• Az Európai Unió jobb életet, szociális biztonságot jelentsen!

A magyar nép azt várja, hogy az egységes Európa a magyar társadalom számára is nagyobb stabilitást, magasabb életszínvonalat, minőségileg jobb gazdasági, társadalmi és szociális biztonságot fog jelenteni.

A hatalmon lévő politikai erők tegyenek meg mindent azért, hogy megszűnjön a munkavállalók korlátlan kiszolgáltatottsága a tőkével szemben, a nyugdíjas társadalom és a fiatal nemzedék tömeges szociális és kulturális leszakadása. Ennek érdekében *a parlament még a csatlakozás előtt érvényesítse mindazokat a szociális rendelkezéseket, normatívákat, amelyeket az Európai Szociális Charta és más közös európai dokumentumok tartalmaznak.*

A mindenkori kormány és az ország valamennyi politikai tényezője tegyen meg mindent azért, hogy *a csatlakozási szerződés biztosítsa hazánk teljes egyenjogúságát, nemzeti gazdasági értékeink megőrzését.*

Az ország uniós belépéséről népszavazás döntson. A népszavazás előtt a kormánynak kötelessége részletes és objektív tájékoztatást adni a társadalomnak a csatlakozás minden előnyéről és hátrányáról, feltételéről és következményéről. A parlament törvényben garantálja, hogy a csatlakozás mellett és ellen érvelő politikai pártok és civilszervezetek egyaránt részesüljenek arányos erkölcsi és anyagi támogatásban.

• Teljes foglalkoztatást – 35 órás munkahetet!

A munkához, az értelmes emberi tevékenységhez minden embernek joga van. Ennek legfőbb eszköze a teljes foglalkoztatás.

A teljes foglalkoztatás alapvető érték, a gazdaságpolitika központi kérdése. Minden munkaképes embernek joga van dolgozni. A munkának lehetővé kell tennie a dolgozó ember alkotókészségének kibontakozását, önmagának, munkaerejének és életfeltételeinek újratermelését. Azokat az embereket, akik munkaképtelenek, a társadalomnak megfelelő szinten el kell tartania. El kell tartania és a munkába vissza kell segítenie azokat a munkaképeseket, akiket rövid, átmeneti ideig a társadalom nem tud hasznos munkába állítani.

A teljes foglalkoztatás megszervezése, biztosítása az állam kötelessége. A gazdaságpolitika alapvető célja ez legyen.

Mindenkinek joga legyen az első munkahely megszerzésére.

Magyarország fokozatosan, de legkésőbb az ország EU-csatlakozásáig bevezeti a heti 35 órás munkaidőt.

- **Tisztas megélhetést – európai béreket!**

A teljes munkaidővel megkereshető bér az európai polgárhoz méltó, tisztességes megélhetést biztosítson.

A dolgozói és alkalmazotti munkabéreket, fizetéseket fokozatosan, de legkésőbb az EU-csatlakozásig az európai országok átlagos bérszínvonalának legalább 50 százalékára kell emelni.

A legkisebb munkabér érje el a társadalmi létminimumot. A létminimum alatti béreket, fizetéseket az EU-csatlakozás időpontjáig, illetőleg az azt követő éven belül létminimumszintre kell emelni.

- **Garantált szociális minimumot!**

A társadalom minden tagja számára alanyi jogon járó szociális minimumot kell meghatározni, s törvényben garantálni. Az állami szociális kiadások nagyságát a GDP bizonyos százalékában tartósan rögzíteni kell.

Egységes, kötelező és államilag garantált nyugdíjrendszere van szükség. Az állami nyugdíjrendszert szervezett és hatékony társadalmi ellenőrzés alatt kell működtetni.

A nyugdíjak emelése biztosítsa a nyugdíjak reálértékének megőrzését.

A kötelező magán-nyugdíjbiztosítást fel kell számolni. Biztosítani kell az önkéntes nyugdíjpénztárak működését az általános állami nyugdíjbiztosítás mellett.

A nyugdíjkorhatár a nőknél 55 év, a férfiaknál 60 év legyen.

- **Európai szintű társadalmi érdekegyeztetést!**

A társadalmi érdekegyeztetés a társadalmi problémák kezelésének létfontosságú intézménye. *Munkahelyi szinten jól működő érdekegyeztetésre, közép- és makroszinten európai típusú és az európai normáknak megfelelő szociális párbeszédi intézményrendszerre van szükség.* Ez elengedhetetlen feltétele annak, hogy a csatlakozást követően felmerülő problémákra megfelelő megoldás szülessen.

Új munkatörvénykönyvre van szükség, amely az európai normáknak megfelelően kellő védelmet ad a munkavállalóknak és a szakszervezeteknek.

A Szociális Alkotmány érvényesítse az európai normákat, rögzítse a munkavállalók szervezetalkítási jogát, a kollektív alkuhoz való jogot, a szakszervezetek szerződés-kötési jogosítványát.

- **Ingyenes egészségügyi ellátást!**

A magyar társadalom alapvető érdeke, hogy az egészségügy a lehető legkorszerűbb technikai szinten, a lehető legszélesebb hozzáférést biztosítsa tagjai számára. Az egészségügyi ellátás nem kereskedelmi árucikk, hanem az egyén – és általa a társadalom – érdekében működő szolgáltatás.

Az egészségügyi ellátás az állampolgárok számára legyen ingyenes, térítésmentes.

Törvényben kell rögzíteni a mindenki számára hozzáférhető térítésmentes, egyenlő egészségügyi alap- és szakellátások körét. Az egészségügy irányítását egy kézbe kell venni. Meg kell szüntetni a jelenlegi állam-társadalombiztosítás-önkormányzat rendszert. Az állam feladata, hogy az egészségügyi rendszer egészét működtesse, összehangolva a helyi, az ágazati és a szakmai érdekeket. Az államnak minden állampolgár lakóhelyétől – közúton mért – 30 km-es távolságon belül biztosítania kell az alapvető kórházi ellátást.

- **Ingyenes oktatást!**

Magyarország legfőbb ereje és tartaléka az itt élő emberek tudása, szellemi gazdagsága. Az oktatás stratégiai ágazat, s a politikai és gazdasági döntésekben e szemléletnek kell érvényt szerezni.

Az oktatás legyen ingyenes. A magyar oktatási rendszer biztosítsa a lehető legszélesebb rétegek számára, a lehető legmagasabb szinten a lehetőséget a tanulásra, továbbtanulásra, átképzésre. Ennek végrehajtása az állam feladata.

- **Társadalombiztosításhoz való jogot, család- és ifjúságvédelmet!**

A munka világának egyik súlyos problémája a társadalombiztosítási fizetések elkerülése a munkáltatók részéről, amivel veszélyeztetik a munkavállalók tisztességes nyugdíjhoz való jogát. *A Szociális Alkotmány írja elő olyan társadalombiztosítási rendszer kialakítását, amely a munkáltató és a munkavállaló számára egyaránt megfizethető, a munkavállaló számára pedig tisztességes nyugdíjat biztosít.* A társadalombiztosítás befizetésének elmaradása miatt a munkavállalók a munkáltatót, annak fizetéseképtelensége esetén az államot perelhetik kártérítés végett.

A Szociális Alkotmány garantálja a család, a dolgozó nők, az anyák, a fiatalok és gyermekek jogát a szociális, jogi és gazdasági védelemre.

Az állam garantálja a fiatal házaspárok jogát és valóságos lehetőségét az első lakás megszerzéséhez.

- **A Szociális Alkotmány függeléke az Európai Szociális Charta teljes szövege.**

A Szociális Alkotmány népszavazáson történő elfogadása egyben az Európai Szociális Charta teljes ratifikációját is jelentse.

Azonnali szociális bizalomerősítő intézkedéseket!

Az emberek többsége nem hisz a politika ígéreteiben, vészesen megfoghatkozott a parlament, a kormány, a hatalom iránti társadalmi bizalom. A Szociális Alkotmány végleges elfogadásáig a kormány a társadalmi bizalom érdekében hozza meg az alábbi intézkedéseket:

- Csökkentse 20 forinttal az üzemanyagok árába beépített adókat!
- Vegye állami tulajdonba az autópályákat, és csökkentse az útdíjakat!
- Vezesse be az áfamentes kenyeret és tejet!
- Tegye áfamentessé a lakossági felhasználású villanyt és gázt!
- Biztosítson megfizethető gyógyszerellátást mindenkinek!
- Törölje el a kórházak adósságait!
- Csökkentse 10 százalékra az évi 1 millió forint alatti jövedelmek adóját!
- Az amerikai katonák is fizessenek adót!

*A Munkáspárt a kezdeményezését
2000. március 8-án, nőnap demonstrációján
hozta nyilvánosságra.*

*Akinek nem jut kapanyél,
azt látja, mikor széttekint,
volt párttitkára vígan él.*

*Akinek öt holdja terem,
látja volt téveselnökét
a bankba menni begyesen.*

*Ki maga él, maga keres,
tükörbe reggel félve néz,
hátha estéig rabszolga lesz.*

*Ki családjáért dolgozik,
lelke odatúl is perel
az utolsó ítéletig.*

*Ki a gyár körül ögyeleg,
ha osztálya eszébe jut,
káromkodik egy rémeset.*

*Eleven az árnyék.
Vagy osztály, vagy semmi,
így mondta, nem másképp.*

*Ezt látjuk naponta.
Mióta nem osztály,
csak a munka foglya.*

*Feltéve, ha munka
volna elegendő.
Akinek van, unja,*

*ám akinek nincsen,
csak utána kullog.
Nem segít pap, isten.*

*Egy segíthet végül:
ha osztály lesz újra
s cselekedni készül.*

Simor András

Elveink és Tetteink

a Munkáspárt elméleti folyóirata

Felőlős szerkesztő: H. K. J. J. J.
Szerkesztés: Botta Melinda
Kiadja a Progressio Kiadó Kft.
Felőlős kiadó: Vajda János ügyvezető igazgató

MEGVÁSÁROLHATÓ: a megyei és a fővárosi kerületi
elnökségeknél és a Progressio Kiadónál